

WMO EN HAAR OMGEVING

Transformatieagenda 2017 - 2018

Colofon

Illustraties: Marcello

Redactie: medewerkers sociaal domein Bollen 5 gemeenten & ruim honderd mensen uit de Bollenstreek

Vormgeving: Creja Ontwerpen, Leiderdorp

Transformatieagenda 2017 - 2018

*Ruim honderd mensen uit de Bollenstreek
hebben gezamenlijk de bouwstenen gelegd
voor deze Transformatieagenda*

Inhoudsopgave

ACTIEF AAN DE SLAG	7
HOOFDSTUK I: OP WEG NAAR EEN SAMENLEVING VAN MEEDENKEN EN MEEDOEN	9
HOOFDSTUK II: VAN PLAN TOT REALISATIE - ONZE PLANNEN IN VOGELVLUCHT	13
HOOFDSTUK III: DE UITDAGINGEN NADER UITGEWERKT	19
Uitdaging 1: Uitgaan van wat mensen kunnen	21
Zichtbaar maken van initiatieven	21
Maatschappelijke initiatieven stimuleren en faciliteren	22
Samen met volksgezondheid, jeugd , participatie, sport en cultuur.....	23
De talenten van inwoners meer benutten.....	27
Uitdaging 2: Ondersteuning van inwoners die het nodig hebben	28
Innovatie	28
Overgangen	29
Aanbod voorzieningen	30
En dan ben je mantelzorger	30
Zelfstandig blijven wonen	33
Maatschappelijke zorg	34
Uitdaging 3: Zorgen dat mensen de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden	35
Betere en integrale dienstverlening	35
Optimaal functioneren van huidige loketten en teams	36
Professionals en organisaties betrekken	37
Wijken en wijkbewoners betrekken	38
Uitdaging 4: Agenda voor- en door inwoners	40
Doorontwikkeling Wmo Adviesraden	40
In gesprek met inwoners	41
Bemiddeling	41
Volgen hoe het gaat	41
HOOFDSTUK IV: INVESTEREN IN DE SAMENLEVING	43
HOOFDSTUK V: DYNAMISCHE AGENDA. BLIJVEND IN GESPREK MET PARTNERS	47
HOOFDSTUK VI: TERUG NAAR DE BUURT, LOKAAL MAATWERK	51
BIJLAGEN	57

Actief aan de slag

Deze transformatieagenda 2017-2018 ligt dankzij vele goede ideeën van inwoners, professionals, verenigingen en organisaties voor u. Met durf, betrokkenheid en een open blik zijn goede samenwerkingen en realistische plannen ontstaan. In dit document maken wij van deze plannen daadwerkelijke actiepunten. Deze agenda is dynamisch, wij gaan er actief mee aan de slag en scherpen aan waar nodig. Samen werken we aan verandering.

Invoering van de Wmo in 2015

Begin 2015 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) landelijk ingevoerd. De nieuwe wet maakte de nodige reacties in het land en in onze regio los. Bij inwoners en zorgorganisaties ontstond onzekerheid over de mogelijke effecten die de keuzes binnen de Wmo tot gevolg zouden hebben.

Inwoners kunnen veel op eigen kracht

Inmiddels zijn we anderhalf jaar verder. De gedecentraliseerde AWBZ-taken worden naar behoren uitgevoerd. Alle nieuwe gemeentelijke taken binnen het sociaal domein zijn belegd. We constateren dat inwoners veel op eigen kracht kunnen. Toch is dat geen reden om stil te zitten: we willen verder bouwen om inwoners nu en in de toekomst te ondersteunen waar nodig.

Huidige Wmo beleidsnota tegen het licht

In de eerste helft van 2016 vonden wij dat het moment was aangebroken om onze huidige Wmo beleidsnota 2015-2016 tegen het licht te houden. Hoe gaat het nu? Hoe willen we verder? We hebben er nadrukkelijk voor gekozen dit met een brede vertegenwoordiging van het maatschappelijk middenveld: zorgaanbieders, welzijnsorganisaties, huisartsen, Wmo-adviesraden, raadsleden, beleidsmakers, uitvoeringsorganisaties en sportclubs te bespreken.

Meedenken met passie, lef en moed

In mei en juni 2016 zijn ruim honderd mensen bijeengekomen in de Duinpan in De Zilk. Deze mensen hebben één, twee of drie avonden met passie, lef en moed meegedacht. Ze hebben met ons teruggeblikt en vooruitgekeken: wat gaat goed en wat kan beter? We zijn aan de slag gegaan met de uitdagingen die we in de praktijk tegenkomen. Bij deze uitdagingen kwamen dilemma's en praktijkcasussen op tafel.

Uitdagingen als bouwstenen

Op de laatste avond is iedereen in de pen geklommen om de uitdagingen voor de komende periode op papier te zetten. Daarmee hebben de deelnemers de bouwstenen aangeleverd voor de Transformatieagenda Wmo zoals die nu voor u ligt.

Wmo-uitgaven lager dan begroot

In de Transformatieagenda houden we er rekening mee dat de Wmo-budgetten de komende jaren met ongeveer 25% teruglopen. In 2015 is gebleken dat de Wmo-uitgaven veel lager zijn dan begroot. Als deze trend zich doorzet, dan zal het Wmo-budget waarschijnlijk binnen het Rijksbudget passen. Aangezien we de komende jaren steeds meer met een 'ontschot budget' willen gaan werken, gaan we de uitgaven van de Wmo ook bekijken in relatie tot Jeugd en Werk. De gezamenlijke uitgaven van de Wmo, jeugd en Werkgeven misschien aanleiding tot nog verdere beleidskeuzes in de Wmo.

Energieke en inspirerende bijeenkomsten

De bijeenkomsten in de Duinpan zijn ons goed bevallen. Samen de agenda neerzetten geeft energie en is inspirerend. Het is wat ons betreft de basis om samen verder te veranderen en inwoners te bieden wat nodig is. We benutten hierbij de mogelijkheden van de Wmo. Samen kunnen we steeds beoordelen hoe het daadwerkelijk gaat en wat er nodig is.

Samen deze agenda uitvoeren

Van veel weten we dat het werkt, van veel ook nog niet. Daarom is deze nota een agenda. Een agenda die we samen met andere partijen hebben vormgegeven én samen willen uitvoeren. Een agenda die we met al onze partners voortdurend blijven aanscherpen en bijsturen. Een agenda die we periodiek afstemmen met de gemeenteraden. Het wordt een echte werkagenda, waarbij we samen veranderen.

In gesprek met de gebruikers van de zorg

Daarbij willen we ook inwoners graag horen: zij zijn immers de gebruikers van de zorg. In de inspraakperiode van de nota zullen wij daarom nadrukkelijk met hen in gesprek gaan. Het is belangrijk dat zij zich herkennen in de koers. Nog belangrijker vinden wij het dat wij inwoners bij de uitvoering van de agenda de ruimte geven om hun verhaal te vertellen. Zij kunnen ons aangeven of zij krijgen wat nodig is én met nieuwe initiatieven komen. Zo kunnen we met elkaar de activiteiten in deze Transformatieagenda steeds verder ontwikkelen.

Bert Gotink, Annechien Snuif, Adri de Roon, Marie José Fles en Arno van Kempen
Wethouders van Noordwijkerhout, Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

HOOFDSTUK I

Met deze Transformatieagenda kunnen we nog beter aansluiten op de opgaven in de dorpen van de Bollenstreek. En deze uitdagingen bovendien integraal aanpakken

Op weg naar een samenleving van meedenken én meedoen

Voor u ligt de Transformatieagenda Wmo 2017-2018. Dit document is het vervolg op de Wmo Beleidsnota 2015-2016. We geven hierin de kanteling vorm van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. Deze kanteling is in 2012 ingezet.

Kadernota en Wmo-verordening blijven van kracht

Deze agenda bouwt voort op de Kadernota Wmo 2015-2018. Hierin hebben de vijf Bollengemeenten een heldere visie neergelegd op de ontwikkeling van het sociaal domein. Deze Kadernota blijft onverminderd van kracht, tenzij anders aangegeven in deze Transformatieagenda. Ook de Wmo-verordening zoals vastgesteld door de gemeenteraden blijft geldig.

Kadernota Wmo 2015- 2018 Bollenstreek

De Kadernota bevat een opdracht voor de gemeente:

- Het bevorderen van sociale samenhang, de mantelzorg, het vrijwilligerswerk en de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld
- Het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving
- Het bieden van opvang (maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg vallen hieronder).

Visie

De visie op de uitbreiding van de Wmo is als volgt:

1. Eigen kracht en zelfredzaamheid centraal
2. Regie in eigen hand
3. Dichtbij de cliënt georganiseerd
4. Integrale ondersteuning
5. Nieuwe cliëntprofielen/ loslaten doelgroepenbeleid

Aansluiten op de opgaven in de dorpen

De Transformatieagenda is primair geschreven vanuit de Wmo. Op een aantal onderdelen slaan we de brug naar andere delen van het Sociaal Domein zoals jeugd, gezondheid, participatie, sport en cultuur. Ook kijken we naar andere domeinen zoals ruimte en wonen. Zo kunnen we nog beter aansluiten op de opgaven in de dorpen van de Bollenstreek. En deze bovendien integraal aanpakken.

HOOFDSTUK II

*Versterken van eigen kracht van burgers.
Dat is de nadrukkelijke insteek van het sociaal
beleid*

Van plan tot realisatie – onze stappen in vogelvlucht

Onze huidige situatie - Waar staan we nu?

Bij de evaluatie en vooruitblik in de Duinpan is gebleken dat onze visie nog steeds staat. Op een aantal onderdelen zijn goede stappen gezet om de visie in de praktijk te brengen. Op andere punten is de roep om vervolgstappen luid. Hieronder lichten we er enkele accenten uit.

Transformeren en vernieuwen

Versterken van eigen kracht van burgers. Dat is de nadrukkelijke insteek van het sociaal beleid in de Bollenstreek. Deze ambitie hebben we samen met betrokken partners geformuleerd. Voor 2015 lag de focus vooral op een zachte landing van de decentralisaties. Hierbij is ingezet op continuïteit van hulp en ondersteuning. Dat lijkt gelukt. Ze ontvangen zorg en er is aandacht als ze tussen wal en schip (dreigen te) vallen. Op de verschillende beleidsterreinen vindt steeds vaker afstemming plaats in het belang van de inwoner.

Cliëntonderzoek

In het cliëntonderzoek van de ISD geven inwoners het rapportcijfer 7,3 voor de algehele dienstverlening. Op deze beoordeling zijn we trots. Afgezet tegen grote veranderingen als de afschaffing van minimaregelingen, een strenger bijstandsbeleid en onzekerheden binnen de Wmo, is dit een hoog cijfer. Bij een recent landelijk onderzoek naar de kwaliteit van overheidsdienstverlening in het algemeen was de gemiddelde waardering een 7,0.

Nu is het nodig om de volgende stap te zetten: hoe kunnen we onze burgers op een vernieuwende manier nog beter in hun eigen kracht zetten én ondersteunen waar nodig?

In één keer alle hulp

Om tijdig signalen op te vangen, is het van belang om de toegang tot hulp en ondersteuning nog dichterbij inwoners te organiseren. Dan kun je ook gemakkelijker bijsturen als dat nodig is.

Ook willen betrokken organisaties hun dienstverlening via een uniforme structuur efficiënter en effectiever maken. Hierin zijn met de komst van wijkteams en Jeugd- en Gezinsteams (JGT's) al stappen gezet. Zorgverleners zijn positief hierover.

De betrokken partijen willen verder ontwikkelen. Hun streven is een denkwijze waarin geen schotten bestaan en het handelen naadloos aansluit bij het perspectief van de inwoner. Als het een gezin betreft, geldt het principe: één gezin, één plan. Automatismen en vanzelfsprekendheden uit het verleden gelden niet langer: deze voldoen niet aan de gewenste en noodzakelijke transformatie.¹ Sommige inwoners lopen vast bij het zoeken naar ondersteuning tussen verschillende 'aanbieders' van zorg: wat doet de gemeente, de zorgverzekeraar en het Rijk? Wij erkennen dat wij een rol hebben om inwoners hierin te begeleiden en het aanbod waar nodig aan te passen.

Ervaring opdoen en blijven leren

Als onderdeel van de evaluatie hebben we ook rapportages, jaarverslagen en andere documenten bekeken. Op dit moment weten we veel. En tegelijkertijd weten we veel niet. De komende periode bouwen we meer kennis op. Dit doen wij door betere monitoring, in samenspraak met de gemeenteraden. Ook *big data* kunnen daarin een rol spelen.

De verwachting van de monitoring is dat we een preciezer beeld krijgen van hoe het gaat met de uitvoering van de decentralisaties, dat we de effecten van het beleid in kaart kunnen brengen en dat we de toekomstige zorgvraag beter kunnen voorspellen. Hiermee kunnen we uiteindelijk eventuele beleidsaanpassingen doen.

¹ Kadernota Sociaal Domein Bollenstreek 2015-2018: De huidige wijze van indiceren, verantwoorden en bekostigen heeft geleid tot fragmentatie, medicalisering, institutionalisering en jaarlijks stijgende kosten. De kwaliteit en toegankelijkheid voor burgers staan onder druk. Voldoende redenen om een omslag in aanpak te maken. De kortingen die met de transitie gepaard gaan vergroten verder de noodzaak van die andere aanpak. Want voortbouwen op het bestaande leidt automatisch tot nog grotere tekorten en/of minder kwaliteit. Er moet een 'kanteling' van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving komen.

Netwerken

In veel buurten zien we inwoners meer samenwerken: WhatsApp-groepen, Facebook-community's, buurtmoestuinen en diverse andere initiatieven. Ook verenigingen zijn actief. Met de Eigen kracht-campagne sluit de gemeente hierop aan. We zien overal kleine communities en samenwerkingen ontstaan.

Zoals gezegd sluiten we als gemeente hierop aan. Dat betekent ook dat de rol van de gemeente verandert. We hebben niet langer op alles de regie. We zijn meer een netwerkorganisatie die waar nodig verbinding maakt. We zijn steeds vaker een samenwerkingspartner, willen meer initiatief en verantwoordelijkheid overdragen aan maatschappelijke organisaties en aan mensen zelf. Dit is wennen voor onszelf, voor organisaties en voor de samenleving. De manier waarop we ons hierin ontwikkelen, zien we als een gezamenlijke zoektocht.

In de praktijk zal de gemeente minder snel met een oplossing komen, maar vaker faciliteren en regisseren. Het bij elkaar brengen van partijen, zoals in de Duinpan, hoort daarbij.

We weten van de Duinpan-sessies dat elkaar leren kennen, bijdraagt aan samenwerking. Waar we als gemeente vervolgens wel en niet van zijn, moet duidelijk blijven. We hebben immers wel een duidelijke verantwoordelijkheid om klaar te staan als mensen echt hulp en ondersteuning nodig hebben.

Onze wensen – Hoe willen we het voor de toekomst?

Met de concrete bouwstenen uit de avonden in de Duinpan hebben wij voor de komende periode de volgende koers kunnen uitzetten:

1. Terug naar de buurt

De deelnemers aan de Duinpan gaven nadrukkelijk aan dat ondersteuning dichtbij inwoners georganiseerd moet worden. Het is voor inwoners eenvoudiger om een beroep te doen op laagdrempelige hulp en ondersteuning in hun eigen omgeving. Tegelijkertijd kunnen wij sneller signalen oppikken en de zorg hierop aanpassen.

2. Erkenning van wat er is

In de Bollenstreek is al veel burgerkracht: inwoners en verenigingen organiseren veel zelf. Dit willen we beter benutten en meer zichtbaar maken, ook als inspiratie voor anderen.

3. Er ook zijn als het echt nodig is

Inwoners moeten de zorg en ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben. Niet iedereen kan alles zelf organiseren. Daarbij moeten we voorkomen dat inwoners van het kastje naar de muur worden gestuurd. Het moet helder zijn waar zorg beschikbaar is en deze moet van goede kwaliteit zijn. Daarin hebben wij als gemeente ook intern een opdracht.

We moeten hierbij aandacht hebben voor een aantal specifieke doelgroepen: een toenemende groep ouderen die zelfstandig blijft wonen, een kwetsbare groep als mensen met een lichte verstandelijke beperking en een groeiende groep jongeren die een beroep doet op ondersteuning.

Onze uitdagingen - Hoe willen wij dit gaan bereiken?

Bovengenoemde koers stelt ons voor vier uitdagingen die de basis vormen voor de Transformatieagenda. Dit zijn dé uitdagingen die we met de Bollenstreek willen aangaan:

1. Uitgaan van wat mensen kunnen

We willen inwoners beter in staat stellen zelf invulling te geven aan hun leefomgeving. Ook willen we inwoners hierin beter ondersteunen en faciliteren.

2. Ondersteuning voor inwoners die het nodig hebben

We willen dat inwoners die het niet volledig op eigen kracht redden de juiste ondersteuning en hulp kunnen vinden. Hierbij richten we ons ook expliciet op hun mantelzorgers. Zij moeten zich gesteund weten door de gemeente.

3. Zorgen dat mensen de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden

We streven ernaar om hulp en ondersteuning beter en meer integraal te ontsluiten voor inwoners en onze partners. Daardoor kunnen we signalen eerder en beter opvangen.

4. Een agenda voor en door inwoners

We gaan jaarlijks met onze partners en inwoners het beleid evalueren en verder invullen.

Onze aanpak - Welke volgende stappen nemen we?

Regionaal en lokaal

De gemeenten in de Bollenstreek conformeren zich aan de Transformatieagenda zoals die nu voorligt. Uiteraard zal, net als bij het Beleidskader Wmo 2015-2018 en het vorige beleidsplan, de Transformatieagenda een lokale uitwerking nodig hebben. Deze uitdagingen gaan we wel als gemeenten met elkaar aan. Sommige zaken zullen we samen uitvoeren, andere pakken we lokaal op. We willen leren van elkaar. Soms zullen we in één gemeente starten met een pilot en een project later pas uitrollen over de overige gemeenten. Op deze manier gebruiken we optimaal elkaars kennis, kunde, inzet en ervaringen. Soms wordt lokaal afgeweken, omdat een regeling in een gemeente al bestaat of omdat de lokale situatie om een andere aanpak vraagt.

Het kan ook betekenen dat een actie met de lokale partners, bijvoorbeeld de Welzijnsstichtingen, wordt uitgewerkt. Als een instrument al aanwezig is in een gemeente, bijvoorbeeld een lokaal buurtplatform, dan is er geen inspanning meer nodig. Op deze manier beleggen we de uitvoering van de Transformatieagenda zo laag mogelijk en sluiten we zo goed mogelijk aan bij de lokale situaties.

De regionale Transformatie-agenda dekt niet alle lokale situaties. Daarom is in dit document voor elke gemeente nog een aparte lokale paragraaf toegevoegd met enkele lokale acties.

Inspiraakproces en projectvoorstellen

Als de colleges de Transformatieagenda hebben vastgesteld, gaan we met de partners van de Duinpan in gesprek over de voorgestelde agenda. De agenda bevat namelijk gezamenlijke uitdagingen: voor gemeenten, voor zorgverleners, voor welzijnsorganisaties, voor verenigingsleven, voor inwoners en anderen.

Tijdens deze inspraakprocedure willen wij graag feedback op de voorgestelde acties. Zo willen wij weten of de agenda aansluit op de behoeften van onze inwoners. Ook horen wij graag of onze partners vanuit hun expertise nog aanvullingen hebben. En of zij bereid en in staat zijn om met ons deze uitdagingen aan te gaan. Aan de hand van de opmerkingen van onze partners zullen we de Transformatieagenda aanpassen en vervolgens voorleggen aan de gemeenteraad.

Looptijd Transformatieagenda, afstemmen met partners

De Transformatieagenda heeft een looptijd van twee jaar (2017 en 2018). De definitieve planning van de verschillende acties in deze Transformatieagenda stellen we na de inspraakperiode op. In de inspraakperiode willen we met onze partners de planning, en ook taakverdeling, afstemmen. In de definitieve versie die we voorleggen aan colleges en raden nemen we de planning op.

Ontwikkelen van projectvoorstellen

De volgende stap zal zijn om voor elke actie projectvoorstellen te ontwikkelen. Deze worden met de wethouders vastgesteld. De verschillende uitkomsten worden daarna per gemeente voorgelegd. Een gemeente kan vervolgens besluiten om al dan niet deel te nemen aan een bepaalde actie. Gemeenten maken deze keuzes vanuit hun bestuurlijke ambities. Ook bekijken ze of het na te streven eindresultaat (bijvoorbeeld een buurtplatform) niet reeds aanwezig is. We streven ernaar om de definitieve voorstellen zo SMART mogelijk op te stellen. Dit betekent dat de doelen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden worden omschreven. Kortom, we beschrijven heldere en haalbare doelen.

HOOFDSTUK III

De uitdagingen nader uitgewerkt

- 1. Uitgaan van wat mensen kunnen*
- 2. Ondersteuning voor inwoners die het nodig hebben*
- 3. Zorgen dat mensen de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden*
- 4. Een agenda voor en door inwoners*

UITDAGING 1

Uitgaan van wat mensen kunnen

De inwoners van de vijf Bollengemeenten hebben veel talenten en mogelijkheden. Over het algemeen zijn zij maatschappelijk betrokken en voelen ze zich verbonden met elkaar. Dit zie je vooral binnen de buurt, het dorp of de gemeente.

Deze betrokkenheid en verbondenheid helpen om een aantal hoofdelementen en doelen uit de Kadernota Wmo 2015-2018 te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn participatie, eigen kracht en zelfredzaamheid van de inwoner, het vormen en in stand houden van het sociale netwerk en de sociale cohesie. Dit willen we graag behouden en waar mogelijk verder uitbouwen.

De lokale welzijnsstichtingen zien we hierbij als zeer belangrijke partner. Zij spelen ook een grote rol in de preventie en signalering in de samenleving.

Wat willen we bereiken?

Het is belangrijk dat inwoners weten welke mogelijkheden er in hun buurt zijn en bij wie ze moeten zijn, zo bleek uit de Duinpansessies. Ook is het van belang dat inwoners meer verbinding maken met de 'krachten' in hun buurt. Dit kunnen professionele hulpverleners zijn, maar ook actieve inwoners. In de Duinpan is geopperd inwoners te vragen wat ze leuk vinden en de verbinding met sport- en cultuurverenigingen te maken.

De volgende idealen zijn daarom geformuleerd:

1. Als inwoner van een Bollen5-gemeenten word ik in staat gesteld om langdurig in en met mijn eigen leefomgeving te bepalen hoe ik invulling geef aan mijn verdere leven. Hierbij wordt rekening gehouden met mijn eigen talenten, mogelijkheden en behoeften.
2. Als inwoner van een Bollen5-gemeente kan ik, op basis van wat ik wil en kan, me aansluiten bij een vereniging. In samenwerking met de gemeente wordt met mij meege gedacht hoe ik dit kan invullen.
3. Ik mag als inwoner van een Bollen5-gemeente de gemeente vragen of ik, vanuit mijn kwaliteiten, een 'overheidstaak' over kan nemen wanneer ik denk dat ik met mijn idee iets aanvullends lever, het net zo goed kan of misschien zelfs wel beter kan dan de gemeente het nu doet.

Wat gaan we doen?

In dit hoofdstuk benoemen we concrete acties om deze idealen te bereiken. We zetten in op de volgende vier pijlers:

1. Zichtbaar maken van initiatieven
2. Maatschappelijke initiatieven stimuleren en faciliteren
3. Nadrukkelijk de relatie leggen met de andere beleidsvelden in het sociaal domein (vleugels uitslaan)
4. De talenten van inwoners meer benutten

Zichtbaar maken van initiatieven

Zoals gezegd zijn veel inwoners maatschappelijk betrokken. Dit is vaak informeel. Zo bieden inwoners bijvoorbeeld hulp aan naasten of zetten ze zich als vrijwilliger in bij lokale activiteiten en initiatieven.

De informatie over bestaande initiatieven, activiteiten en het aanbod van hulp is vaak versnipperd en onvoldoende zichtbaar. Het is plezierig als lokale partijen meer met elkaar verbonden zijn. Zo kunnen mensen van elkaar leren, samenwerken en samen initiatieven ontplooiën.

Om deze doelen te bereiken, voeren we de volgende acties uit:

- **Opzetten van een digitaal buurtplatform**
Om informatie over initiatieven, activiteiten (zoals sport en cultuur) en het bieden van hulp te bundelen, zetten we een digitaal buurtplatform op. Hier kunnen partijen uit de buurt

laten weten wat er in de omgeving gebeurt. Daarnaast biedt het mogelijkheden voor inwoners en organisaties om in contact te komen met elkaar.

Het buurtplatform wordt opgezet vanuit Jeugd, maar wordt tegelijkertijd integraal opgepakt. Op het platform vinden inwoners dus zowel activiteiten voor de jeugd als voor volwassenen. We onderzoeken nog of we hierop aanhaken vanuit de Wmo en Sport en Cultuur óf dat we andere keuzes moeten maken. Dit doen we in nauwe samenwerking met onder meer de welzijnsstichtingen.

We realiseren dit digitaal buurtplatform in 2017 (in de gemeenten waar dit nog niet bestaat). Hiervoor moet budget worden vrijgemaakt.

- **Lokale en regionale burgerkrachtcampagne**

Er komen steeds meer initiatieven in de Bollenstreek (bijv. zorgcorporaties) en mensen raken steeds meer bekend met de activiteiten. Zo ontstaat een nog steviger netwerk van actieve bewoners die bijdragen aan een sterke samenleving. In de eerste fase van de campagne, die inmiddels al van start is, hebben veel burgerinitiatieven meer bekendheid gekregen. Het is bekend waarvoor betrokken bewoners de gemeente kunnen benaderen.

De inmiddels vijfhonderd goede contacten die zijn opgebouwd met actieve bewoners en vernieuwende maatschappelijke partners breiden zich verder uit. Bewoners doen dit op eigen initiatief en weten, als zij dit nodig vinden, de gemeente als sparring partner in te zetten.

Na de evaluatie van de Inspiratiemarkt 2015 hebben de gemeenten besloten om de eigen kracht op lokaal niveau te versterken en elke twee à drie jaar een regionaal evenement als de Inspiratiemarkt te organiseren. Doel hiervan is om bij te dragen aan de sociale samenhang in de samenleving. Op basis van de opgedane ervaring hebben we nu een communicatieplan om het sociaal domein én ook de

Transformatieagenda goed te ondersteunen.

- **Campagne Eigen kracht**

De campagne Eigen kracht is het vervolg op de voorgaande campagne, waarbij de inzet met name buurtgericht en lokaal wordt aangepakt. Deze campagne biedt kansen om zelfredzaamheid verder te versterken, beleidsdoelen te laten leven in de praktijk en een dragende samenleving te ondersteunen. De rol van de gemeente als netwerkpartner en verbinder krijgt een duidelijke invulling.

Doel van deze campagne is bij te dragen aan een sterke sociale samenleving. Dit willen we doen door in beeld te brengen welke initiatieven er al zijn en hoe gemakkelijk het kan zijn om zelf iets op te starten. Door bekendheid te geven aan bestaande initiatieven, inspireren we mensen om zelf ook actief te worden. Ook dragen we uiteindelijk bij aan meer zelfredzaamheid en een sterke sociale samenleving.

In bijlage 10 is de verdere uitwerking van de Eigen Krachtcampagne opgenomen.

Maatschappelijke initiatieven stimuleren en faciliteren

Inwoners van de Bollen5-gemeenten doen het goed als het gaat om vrijwilligerswerk en klaarstaan voor buurtbewoners. Uit de cijfers op www.waarstaatjegemeente.nl blijkt dat onze gemeenten hoger scoren dan het landelijk gemiddelde. Wij denken dat we dit nog meer kunnen stimuleren. De kracht van de wijk of de dorpskern is vaak groter dan de eigen inwoners denken.

Ook binnen de professionele zorg- en welzijnsorganisaties wordt steeds innovatiever gedacht. Niettemin zijn ook daar nog zeker stappen te maken. Ontwikkelingen bij deze organisaties zijn weliswaar vaak gestuurd door vragen van inwoners, maar worden lang niet altijd samen met inwoners opgezet. In de Duinpan kwam dit ook naar voren. Duidelijke kreten tijdens deze sessie waren: focus op de eigen kracht, laat los, geef minder procedures/richtlijnen en creëer regelruimte.

De gemeenten in de Bollenstreek willen meer gebruik maken van de kennis, kunde en betrokkenheid van inwoners. De volgende twee ideeën maken daar gebruik van:

- **De Pilot zonder regels**

De Pilot zonder regels is een wedstrijd waarbij inwoners, maatschappelijk middenveld en lokale ondernemers maatschappelijke initiatieven kunnen aandragen. Het gaat hier om grote en kleine initiatieven waarbij de initiatiefnemers in bepaalde gevallen zelfs diensten van de overheid kunnen overnemen (zie ook hieronder bij het kopje Right to Challenge).

De gemeente faciliteert de initiatieven bij de uitvoering als

dat nodig is. Het streven is hier zo min mogelijk spelregels voor op te stellen. Wel vinden we het belangrijk dat er voldoende steun/draagvlak is bij de buurtbewoners en andere relevante actoren.

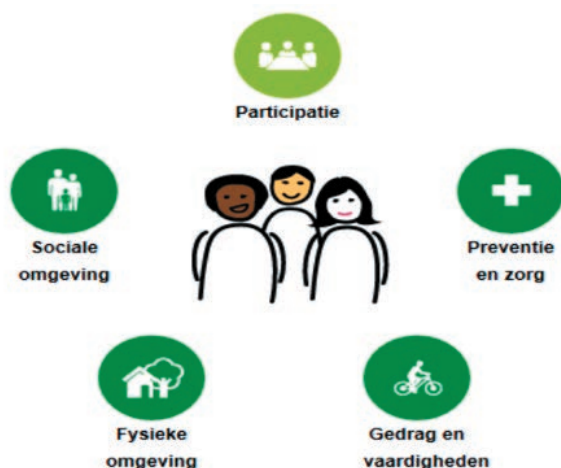
Deze pilot is mede ingegeven door ideeën uit de Duinpansessies, zoals de zelfhulpcorporatie, domotica-initiatieven en WhatsApp-groepen.

- **Right to Challenge**

Dit biedt inwoners de mogelijkheid om overheidsdiensten², over te nemen waarvan zij denken dat zij deze beter kunnen uitvoeren dan de overheid. De gemeenten Noordwijk en Hillegom hebben moties aangenomen over Right to Challenge.

Er zijn verschillende mogelijkheden om Right to Challenge te realiseren, bijvoorbeeld via een verordening of een bestuurlijke aanbesteding. In beide gevallen moeten inwoners actief worden voorzien van informatie over de mogelijkheden. We kunnen aansluiten bij de Pilot zonder regels en/of de burgerkrachtcampagne, aangezien daarbinnen de actieve inwoners al worden opgespoord en gestimuleerd. De gemeenteraad kan besluiten om ook andere uitvoerende werkzaamheden van de gemeente open te stellen voor Right to Challenge. Hierdoor kan het onderwerp verder gaan dan alleen de uitvoering Wmo en daarmee domeinoverstijgend zijn.

In 2017 komen we met een concreet voorstel voor de Pilot zonder regels en Right to Challenge. Op dat moment kan elke gemeente besluiten of zij hierbij aansluit. Beide voorstellen bevatten onder meer een werkwijze/methode om maatschappelijke initiatieven te waarderen en ook het benodigde budget.

2 Professionele organisaties kunnen zich, vanwege de bestuurlijke aanbesteding, nog steeds aansluiten bij het Wmo-aanbod van de ISD Bollenstreek. Partijen die voldoen aan de voorwaarden in het contract, kunnen zich inschrijven. Nieuwe aanbieders worden dan toegelaten om een voorziening aan te bieden, bijvoorbeeld voor begeleiding of hulp bij het huishouden.

Nadrukkelijk de relatie leggen met de andere beleidsvelden in het sociaal domein (vleugels uitslaan)

Het is van belang dat we nadrukkelijk de relatie leggen met de andere beleidsvelden binnen het sociaal domein, zoals volksgezondheid, jeugd, participatie, sport en cultuur. En niet alleen een relatie leggen, maar daarbij ook ontschot te werk gaan³.

Door een goede gezondheid kunnen inwoners (blijven) deelnemen aan de samenleving en blijft hun kwaliteit van leven behouden. Ook leidt een goede gezondheid tot meer regie op het eigen leven en tot betere sociale netwerken. In december 2015 is de landelijke nota Gezondheidsbeleid 2016-2019 verschenen. De nota gaat nadrukkelijk in op preventie voor mensen in een kwetsbare situatie. Ook wil het kabinet bereiken dat gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden verminderen en dat de gezondheid van ouderen en de jeugd wordt bevorderd. Tot slot is er aandacht voor positieve gezondheid. Volgens de Wet publieke gezondheid (Wpg) zijn gemeenten verplicht binnen twee jaar na verschijnen van de landelijke nota een lokale nota vast te stellen.

Sport levert al een toegevoegde waarde aan doelen van de Wmo, denk hierbij aan participatie, vrijwilligerswerk en gezondheid. Deze toegevoegde waarde kan verder worden verdiept, door bijvoorbeeld relaties te leggen met armoede én werk en inkomen. Hiervoor is een coördinerende en stimulerende rol van de gemeenten nodig. Bewustwording bij inwoners is hierbij belangrijk, liefst op zo jong mogelijke leeftijd.

Bij cultuur kan bijvoorbeeld gedacht worden aan projecten van de bibliotheek, zoals het Taalhuis, waar alfabetiseringscursussen of omgaan met internet worden aangeboden. Goed kunnen lezen en schrijven en digitaal je weg kunnen vinden, is essentieel om je staande te kunnen houden in de maatschappij. De Bollen5-gemeenten zullen inzetten op preventie, positieve gezondheid, sport en cultuur, in samenspraak met inwoners en partners. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan zorgaanbieders, maar ook aan verenigingen en (bijvoorbeeld culturele) organisaties die de basisinfrastructuur vormen. De buurtregisseurs hebben hier ook een belangrijke rol in.

De essentie is: de gemeente stimuleert en faciliteert haar burgers om via een gezonde en actieve leefstijl (weer) actief mee te doen in de samenleving.

3 De opdracht in het Ontschottingsprogramma is een bijdrage te leveren aan de hulp- en dienstverlening, vanuit het perspectief van de inwoners. Concrete casuïstiek wordt gebruikt om schotten of tegenstrijdigheden in de huidige regelgeving en –uitvoering boven tafel te krijgen en vlot te trekken. Een transformatietafel wordt ingericht om met bestuurders en instellingen te komen tot out-of-the-box maatregelen. Naast deze aanjaagfunctie is het uitvoeren van deelprojecten onderdeel van het programma. Zie ook paragraaf 2.1.

Meer gezondheidswinst in de Bollen5-gemeenten

Gemeenten voeren al jaren het gezondheidsbeleid uit op basis van de Wet publieke gezondheid. Volgens de Gebiedsprofielen 2015 van de GGD Hollands Midden kan er op verschillende terreinen nog gezondheidswinst worden behaald in de Bollen5-gemeenten. Denk hierbij aan een gezonde leefstijl (niet roken, matig met alcohol, gezonde voeding en bewegen). Ook eenzaamheid, psychische gezondheid en de positie van mantelzorgers verdienen aandacht. De Bollen5-gemeenten hebben in 2013 en 2014 de beleidsnota's Lokaal gezondheidsbeleid vastgesteld. De gemeenten sluiten aan bij de landelijke speerpunten, genoemd in de landelijke nota 2011. Ook hebben de gemeenten aandacht voor preventie, gezondheidsbevordering en gezondheidswinst. In die zin sluit het huidige beleid al aan bij positieve gezondheid.⁴ Aanbevolen wordt om het huidige gezondheidsbeleid dit jaar te evalueren. In bijlage 1 en 2 zijn de huidige doelgroepen, speerpunten en factsheets (statistische gegevens) van de GGD Hollands Midden toegevoegd.

We willen onze acties op vijf onderdelen richten:

1. Stimuleren van een gezonde leefstijl
2. Stimuleren van een gezonde leefomgeving
3. Stimuleren van een goede mentale gezondheid
4. Bestrijden van eenzaamheid en sociaal isolement
5. Doe mee met sport en cultuur

1 Stimuleren van een gezonde leefstijl

Ongeveer een kwart van de ziektelast van welvaartsziekten is toe te schrijven aan een minder gezonde leefstijl: roken, overmatig alcoholgebruik, een ongezond voedingspatroon en gebrek aan lichaamsbeweging. Met het stimuleren van een gezondere leefstijl kan dus veel gezondheidswinst worden gerealiseerd, vooral onder laagopgeleiden.

De Bollen5-gemeenten zetten in op een integraal preventiebeleid. Gezondheid dient onderdeel te zijn van alle factoren die de gezondheid (mee)bepalen binnen het sociaal domein. De huidige preventieve maatregelen worden versterkt, waarbij professionals vanuit informele en formele zorg, welzijn en sport gezamenlijk werken aan een blijvende gedragsverandering van inwoners.

Betrokken partijen zijn de eerstelijnsgezondheidszorg, scholen, zorgverzekeraars, sportverenigingen en de ISD. Ook de rol van de buurtsportcoach betrekken we hierbij. Een gezonde leefstijl wordt

ook meer uitgedragen in de eerstelijnsgezondheidszorg: door huisartsen, maatschappelijk werkers, het sociaal team, etc. De gemeenten en de GGD Hollands Midden gaan hierover in gesprek met de eerste lijn. Verder intensiveren de gemeenten het gebruik van (social) media voor periodieke publicaties over Wmo, sport en gezondheid. Bijvoorbeeld door het delen van *best practices*. In 2018 heeft iedere gemeente binnen de Bollen5 verder invulling gegeven aan het integraal preventief aanbod.

Acties, pilots en/of beleidsmaatregelen

- Voor alle gemeenten worden wijkgerichte doelen geformuleerd (in een aparte actieagenda) om gezondheidsachterstand terug te dringen. Dit gebeurt op basis van beschikbare gegevens, zoals de gebiedsprofielen van GGD Hollands Midden. Ons gezamenlijke doel is om een gezonde samenleving te realiseren.
- Gezondheid heeft een relatie met diverse andere terreinen, zoals wonen, werken, inkomen, onderwijs en zorg. De actieagenda voor de gemeenten gaat in op deze relaties en terreinen. Hierbij willen we alle lokale partners betrekken. De gemeenten kunnen ervoor kiezen beleidsterreinen met elkaar te verbinden, bijvoorbeeld het beleid rondom voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid, sportbeleid, armoedebeleid, gezondheidsbeleid en het beleid rondom werk en inkomen.
- Hoe eerder kinderen gezond gedrag krijgen aangeleerd, hoe beter. Voorbeeldgedrag van volwassenen is daarbij erg belangrijk. Voorlichting en educatie worden op verschillende plekken versterkt, zoals opvoedondersteuning via het CJG, Gezonde kinderopvang⁵ en Gezonde school⁶. Deze laatste twee zijn programma's vanuit het RIVM, gericht op onder meer: voeding, bewegen, groene rookvrije speelpleinen, sociaal-emotionele ontwikkeling en seksuele ontwikkeling. Dit pakken we op in de lokale actieagenda.

2 Stimuleren van een gezonde leefomgeving

Gezondheid is ongelijk verdeeld in Nederland. Of iemand gezond opgroeit, wordt voor een belangrijk deel bepaald door de sociale omgeving en door woon-, leef- en werkomstandigheden. De nieuwe Omgevingswet biedt kansen om gezondheid op te nemen in het beleid op het fysieke domein. Om de gezondheid van inwoners te bevorderen, is het van belang om naar de (leef)omgeving te kijken. Daarbij kunnen we optrekken met woningbouwverenigingen en ruimtelijke ordening. Zo kunnen we bij herontwikkeling brede voetpaden aanleggen waar kinderen gemakkelijker kunnen spelen en die rolstoel- en rollatorvriendelijk zijn. Ook kunnen we plekken creëren waar

⁴ Gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven. Positieve gezondheid kent 6 dimensies: lichaamsfuncties, mentale functies en beleving, spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren (Huber).

⁵ <https://www.gezondekinderopvang.nl>

⁶ <https://www.gezondeschool.nl>

mensen kunnen sporten of waar zij elkaar kunnen ontmoeten. Denk hierbij aan bankjes in de buurt, *bootcamp*-attributen in een park, gezamenlijke bloembakken, bankjes waar minder validen kunnen uitrusten op weg naar winkels of groentetuintjes in de wijk. Ook kunnen we kijken naar de wijze waarop woningen worden toegewezen, opdat er geen grote clusters van bepaalde groepen ontstaan in de diverse wijken.

Ongunstige sociale- en omgevingsfactoren komen vaak samen in bepaalde wijken en kernen. Dat is geen wenselijke ontwikkeling. De inzet zal zich dan ook vooral op die gebieden en wijken richten. Hiervoor dienen de gebiedsprofielen van de GGD Hollands Midden als basis. In 2018 worden deze gekoppeld aan postcodes, om gezondheidsproblemen in de toekomst te kunnen voorspellen en daarop te kunnen anticiperen.

Acties, pilots en/of beleidsmaatregelen

- De gezondheidsdoelen van de Bollen5 komen terug in de Omgevingsvisie. Het gaat daarin vooral over het bevorderen van bewegen, het bevorderen van ontmoetingen en een uitnodigende omgeving om zelfstandig naar buiten te gaan, boodschappen te doen, etc.
- De Bollen5 bepalen samen met de Omgevingsdienst de gezonde omgevingswaarden. Deze worden in de Omgevingsvisie vastgelegd.

3 Stimuleren van een goede mentale gezondheid

Van al het gezondheidsverlies wordt 28% veroorzaakt door psychische ziekten, waarvan een derde door depressie. Depressie en angstproblematiek hebben een grote impact op het persoonlijk functioneren, leiden tot langdurig ziekteverzuim en gaan gepaard met hoge maatschappelijke kosten en zorgkosten. Dit vraagt om tijdige signalering, ondersteuning dicht bij huis (in de wijk) en goede samenwerking tussen formele en informele aanbieders. De gebiedsprofielen van de GGD Hollands Midden dienen als uitgangspunt.

Voor mensen met meer of mindere psychische nood, komt zorg op afstand beschikbaar via online hulpverlening. Ondersteuning dichtbij huis kan bijvoorbeeld in de buurtkamer plaatsvinden. Daar kan mogelijk ook dagbesteding voor mensen met beginnende dementie worden aangeboden. Dit vindt naast het bestaande aanbod van zorgaanbieders plaats of wordt met hen aangeboden. In 2017 zijn in alle Bollen5-gemeenten vormen van digitale ondersteuning (bijvoorbeeld via de bibliotheek) en buurtkamers gerealiseerd.

Acties, pilots en/of beleidsmaatregelen

- Digitale zorg op afstand voor onze inwoners willen we verder ontwikkelen en in 2017 hebben gerealiseerd.

- De Bollen5 investeert in deskundigheidsbevordering over vroege signalering van psychose, depressie en sociaal isolement.
- Aanbod gericht op versterking van veerkracht is toegankelijk voor alle inwoners.

4 Bestrijden van eenzaamheid en sociaal isolement

De bestrijding van eenzaamheid en sociaal isolement maakt deel uit van het totaal aan voorzieningen binnen het sociaal domein. Eenzame mensen hebben meer risico op gezondheidsproblemen. De gemeenten zetten in op eenzaamheidsbestrijding via 'Welzijn op recept', de welzijnscoach en de buurtkamer.

Bij de huisarts komen diverse mensen die geen medisch, maar veel meer een sociaal probleem hebben. Huisartsen en praktijkondersteuners willen graag weten naar wie ze mensen met dergelijke sociale problemen kunnen doorverwijzen. Daarom neemt een aantal medewerkers van de welzijnsinstellingen in de Bollen5 de rol van welzijnscoach op zich. De welzijnscoach ontfermt zich over mensen en vermindert eenzaamheid. De genoemde activiteiten van 'Welzijn op recept' en welzijnscoach worden gekoppeld aan de opzet van buurtkamers. Dit zijn ruimten in de buurt waar inwoners terecht kunnen met vragen en om sociale contacten met andere wijkbewoners op te doen.

Acties, pilots en/of beleidsmaatregelen

- In 2017 is er in de Bollen5 een gezamenlijke aanpak van eenzaamheid via Welzijn op recept, welzijnscoach en buurtkamer.
- De Bollen5 zet momenteel al in op deskundigheid bevordering rond vroege signalering van psychose, depressie en sociaal isolement. Dit gebeurt via de Openbare Geestelijke Gezondheid Zorg (OGGZ).
- In de Bollen5 gemeenten wordt het laagdrempelige aanbod voor cliëntgestuurde koffieochtenden en inloopopties waar nodig verder geïntensiveerd.

5 Doe mee met sport en cultuur

Maatschappelijke participatie is belangrijk, omdat het de gezondheidsbeleving en het welbevinden van inwoners verbetert. Ook draagt het bij aan sociale cohesie en leefbaarheid. De inzet van inwoners bij onder meer sportverenigingen en cultuurinstellingen, levert een bijdrage aan vroegtijdige signalering en preventie. Door deelname aan sport, kunst en cultuur kunnen jongeren en volwassen zich optimaal ontwikkelen.

Sport is een laagdrempelige manier om inwoners te laten deelnemen in de samenleving. Belangrijke randvoorwaarde is dat de sport voor iedereen toegankelijk moet zijn. Er moeten slimme keuzes gemaakt worden om de toegankelijkheid te behouden of

te vergroten. In alle gemeenten wordt de koppeling tussen sport en zorg gemaakt. De eerste stappen zijn gerealiseerd, dit kan nog verder worden geïntensiveerd.

Ook cultuur⁷ kan een bijdrage leveren aan de maatschappelijke participatie van inwoners, bijvoorbeeld bij de bestrijding van laaggeletterdheid⁸ en het creëren van activiteiten en plekken voor ontmoeting. Bestaande en nieuwe lokale en subregionale culturele instellingen en initiatieven binnen de Bollen5 kunnen daarbij een belangrijke rol vervullen. De eerder genoemde Pilot zonder regels en het Digitale buurtplatform zijn goede middelen om deze te faciliteren.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

- Lokaal wordt besloten of en hoe de buurtsportcoaches moeten worden ingezet om de doelstellingen binnen het sociaal domein te bereiken.
- In de strijd tegen kinderarmoede is het streven dat alle gemeenten gebruik gaan maken van het Jeugdsportfonds, zodat kinderen uit minder draagkrachtige gezinnen geen financiële beperkingen ondervinden bij hun deelname aan de samenleving. In de gemeenten Hillegom en Noordwijk is het Jeugdsportfonds al gerealiseerd.
- We hebben de wens/ambitie om samen met sportaanbieders

het sportaanbod in beeld te brengen en/of te creëren voor doelgroepen voor wie het uitoefenen van sport niet vanzelfsprekend is.

- Het faciliteren van laagdrempelige buurtactiviteiten. Voorbeelden zijn een 'social sofa', huiskamerconcerten, straattheater, gluren bij de burens, etc.
- De bibliotheek gaat haar rol binnen het sociaal domein uitbreiden door verbanden te leggen met maatschappelijke organisaties en zorginstellingen. Dit kan resulteren in (culturele) workshops, discussies, lezingen, voordrachten, activiteiten die zich richten op preventie, zelfredzaamheid en participatie. In de bibliotheekvestigingen van de Bollenstreek is een Taalpunt voor laaggeletterden gerealiseerd.
- We willen activiteiten en/of voorzieningen aanbieden of faciliteren voor bepaalde doelgroepen die beperkt (cultureel) participeren. Hierbij valt te denken aan het Jeugdcultuurfonds of specifieke activiteiten voor bepaalde doelgroepen. We zoeken daarvoor samenwerking met culturele instellingen, maar ook andere partijen, zoals de ISD Bollenstreek, die in aanraking komen met inwoners die beperkt participeren.

Voorstellen en financiering

Voor sommige activiteiten zijn gemeentelijke en/of rijksoverheidsbudgetten beschikbaar. Voorbeelden hiervan zijn de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden, het lokaal gezondheidsbeleid en de rijksregeling Combinatiefunctionaris (o.a. budget voor buurtsportcoaches).

In andere gevallen dient aanvullend budget gevonden of aangevraagd te worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de regeling Sportimpuls (onderdeel van het VWS programma Sport en Bewegen in de Buurt), dat sportverenigingen in ieder geval tot eind 2017 via ZonMw kunnen aanvragen. Voor alle acties zal lokaal gekeken moeten worden waar budget nodig voor is en waar deze budgetten vandaan moeten komen.

7 Cultuur verwijst naar de uitingen, producten en activiteiten op het brede gebied van de kunsten (waaronder architectuur, beeldende kunst en vormgeving, film, letteren, podiumkunsten en cross-overs tussen deze disciplines) en het erfgoed (zoals archieven, archeologie, historische collecties, monumenten en immaterieel erfgoed), en de mensen en instituties die zich daarmee bezighouden. Cultuur komt voort uit menselijk handelen en wordt tegenover de natuur geplaatst. Cultuur wordt geproduceerd door ons allemaal. Het gaat de hele bevolking aan zonder onderscheid te maken in sociale lagen of leeftijd. Cultuur is dus van en voor iedereen.

8 In de bollen5 wordt het percentage laaggeletterden geschat tussen de 7,2 en 10,8 procent (2015). <http://www.rotterdam.nl/Clusters/Maatschappelijke%20ontwikkeling/Document%202016/Taal/Stichting%20Lezen%20en%20Schrijven%20schatting%20laageletterden%20per%20gemeent.pdf>

De talenten van inwoners meer benutten

Weten dat je je zelfstandig kunt handhaven, is belangrijk voor het gevoel van eigenwaarde. Daarom is één van de doelstellingen van de Participatiewet dat meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, zinvol werk vinden. Dat draagt in belangrijke mate bij aan zelfredzaamheid en daarmee wordt ook de afhankelijkheid van de overheid minder. Soms is er ondersteuning nodig om die zelfstandigheid te bereiken en dan kan de (gemeentelijke) overheid ondersteuning bieden. De zes samenwerkende gemeenten in de Duin- en Bollenstreek (Hillegom, Lisse, Katwijk, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen) hebben in 2014 afgesproken toe te werken naar één gezamenlijke werkgeversbenadering. Hiervoor is op 1 juli 2016 het Servicepunt Werk opgericht. Dit servicepunt is uiteraard ook voor inwoners met een beperking. We vinden het belangrijk dat alle inwoners kunnen meedoen in de maatschappij.

Voor inwoners met een uitkering hebben gemeenten beleid vastgesteld over de wijze van integratie en welke rol vrijwilligerswerk hierin kan hebben. Kern hiervan is dat een tegenprestatie wordt gevraagd van die cliënten voor wie dit het meeste perspectief biedt. In het Servicepunt Werk wordt de komende maanden en jaren de re-integratie verder vormgegeven in de regio.

In enkele gemeenten speelt echter de (politieke) vraag of vrijwilligerswerk niet voor meer doelgroepen en/of andere doelgroepen ingezet kan worden. De gemeenten zien mogelijkheden om mensen die niet in het arbeidsproces zitten kennis en ervaring te laten opdoen via vrijwilligerswerk. Wie maatschappelijk actief is, kan de opstap naar werk soms gemakkelijker maken of eenvoudiger de aansluiting bij arbeid zoeken. We willen mensen zonder baan actief vrijwilligerswerk (laten) aanbieden en de koppeling maken tussen vraag en aanbod, door o.a. verbinding te leggen met onze lokale organisaties.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

- In 2017 gaan we met organisaties waar veel vrijwilligers werken nader in gesprek over de inzet van mensen met een beperking.
- In 2017 ontwikkelen we een projectvoorstel over hoe we de talenten van inwoners meer kunnen benutten en beter kunnen koppelen aan het Servicepunt Werk en de Wmo.

UITDAGING 2

Ondersteuning voor inwoners die het niet volledig op eigen kracht redden

Bijna alle inwoners van de Bollenstreek hebben de mogelijkheden en capaciteiten om hun leven te organiseren. Voor de mensen bij wie dit niet lukt, is er de ondersteuning van de gemeenten. Ook bieden de gemeenten via ISD Bollenstreek diverse voorzieningen aan. U kunt hierbij denken aan hulp bij het huishouden, begeleiding of de aanschaf van hulpmiddelen als een rolstoel.

Wat willen we bereiken?

We willen de ondersteuning voor inwoners die het niet volledig op eigen kracht redden nog beter organiseren. Hierbij zien we uitdagingen op een aantal gebieden:

1. Innovatie
2. Overgangen
3. Aanbod voorzieningen
4. Overgang 18-/18+
5. Mantelzorg en respijtzorg
6. Wonen en zorg
7. Maatschappelijke zorg en beschermd wonen

In de hulp en ondersteuning die we als gemeenten bieden, zien we ook dat we meer te maken krijgen met verschillende culturen en achtergronden, bijvoorbeeld bij statushouders. Als het nodig is, willen we deze doelgroepen goed faciliteren.

Wat gaan we doen?

Innovatie

De transformatieagenda is bedoeld om verder te bouwen op wat er al is. Dit is een vorm van transformeren die vraagt om innovatieve vormen van samenwerking. Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen geven de mogelijkheid om nieuwe en/of slimmere oplossingen te bedenken voor de zorg. Bijvoorbeeld over hoe die geleverd wordt en over de manieren waarop we naar de zorg kunnen kijken. Ook de stijgende zorgvraag en de daarmee gepaard gaande kosten vragen om een innovatieve kijk op zorg.

Met het beschikbaar stellen van een innovatiebudget willen wij de maatschappelijke partners die betrokken zijn bij de zorg (die de ISD Bollenstreek levert) prikkelen. Wij willen zo komen tot vernieuwende, verrassende, inspirerende plannen en arrangementen die mogelijk kunnen bijdragen aan de beoogde én benodigde transformatie in het sociale domein.

Om aanspraak te kunnen maken op een deel van de innovatiemiddelen is het van belang dat met deze innovatie een substantiële bijdrage aan de transformatieopgave wordt geleverd. Ook moet het een duidelijk herkenbare vernieuwing zijn in de dienstverlening binnen het sociale domein. De innovaties hoeven overigens niet per se in het sociaal domein plaats te vinden. Het mogen ook innovaties op andere domeinen zijn die effect hebben op het sociaal domein of een preventieve werking hebben binnen dit sociaal domein.

De innovatie kan gericht zijn op onderstaande thema's (deze zijn niet limitatief):

- de feitelijke zorg die de inwoner ontvangt
- de werkprocedures
- resultaatsturing en resultaatgerichte financiering
- de eigen kracht van inwoners
- technische mogelijkheden bij inzet zorg
- wijkgerichte vrijwillige inzet
- vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoners/buurt
- ontschotting tussen verschillende organisaties en/of budgetten

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

We stellen zo snel mogelijk (ook voor de verantwoording) de kaders en voorwaarden vast zodat organisaties aanspraak kunnen maken op het innovatiebudget. Hierbij leggen we ook de relatie met lokale innovatiebudgetten.

Overgangen

Overlap zorgwetten

Twee jaar na de invoering van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet langdurige zorg (Wlz) en verandering van de Zorgverzekeringswet (Zvw) lopen de uitvoerders tegen de grenzen aan. Waar houdt de Wmo op en waar begint de Wlz? Wat valt er onder de Zvw? En maakt het uit bij welke zorgverzekeraar iemand is verzekerd? Welke grenzen liggen er in de uitvoering van wet- en regelgeving en niet zozeer in de wettekst zelf? Welke grenzen liggen er in de uitvoering van wet- en regelgeving, niet zo zeer in de wettekst? Daarnaast zijn er grenzen en tegenstrijdigheden bij Wmo, Jeugdwet en Participatiewet.

Hoe gaan wij bijvoorbeeld om met de casuïstiek van kinderen die bij het CJG gemeld worden, maar waarbij de oorzaak van het probleem mede ligt in de omgeving van het kind (bijvoorbeeld schulden van ouders). Hier is al een ontschotter (medewerker die de ontschotting in de praktijk brengt) begonnen om bij casuïstiek waarvan de voortgang vastloopt deze weer op te pakken.

De komende twee jaar gaan we aan de slag met deze grensgevallen. Politieke keuzes worden besproken met colleges en gemeenteraden. Hoe ver ga je als gemeente bij het ondersteunen van inwoners? Welke opdracht krijgen uitvoerende organisaties? Door de grenzen tussen Wmo, Wlz, Zvw, Jeugdwet en Participatiewet ontstaat het beeld dat mensen tussen wal en schip kunnen vallen. Als duidelijk is waar de grenzen liggen, kan het college in gesprek gaan met het Zorgkantoor (Wlz) of de zorgverzekeraar (Zvw) of zelf besluiten om de uitvoerders van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet een andere opdracht te geven, met het risico op financiële of juridische consequenties, zoals het uitblijven van een accountantsverklaring.

En dan word je 18

Belangrijk bij kwetsbare jongvolwassenen is, dat er naast een goed sociaal netwerk en perspectief op (verdere) zelfstandigheid continuïteit van zorg is. Bij de overgang van Jeugdhulp naar Wmo/participatie/Zvw/Wlz ontstaan soms knelpunten⁹ die de continuïteit in de weg staan.¹⁰ Hiaten in een sluitende aanpak worden zowel landelijk als lokaal vaak benoemd en er lopen meerdere projecten om dit gericht aan te pakken. Binnen de regio Holland Rijnland heeft de werkgroep Integrale aanpak de wens geuit om deze problematiek gericht op te pakken. De werkgroep formuleert hierover aanbevelingen en komt met een advies over het vervolg.

Daarnaast zetten we in op een nauwere samenwerking en verbinding tussen Jeugd (georganiseerd op Holland Rijnland-niveau) en Wmo (Bollen5-niveau). Dit om te voorkomen dat jongvolwassenen tussen wal en schip raken.

De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen investeren met een deelproject binnen het ontschottingsprogramma extra in de overgang van deze zorg. Binnen het deelproject 18-/18+ pakken zij op dit terrein diverse onderwerpen op. Dit doen zij na een verdere oriëntatie (data- en casusverzameling en interviews met jongeren van 17 tot 21 jaar). Het streven is om dit voor eens en voor altijd op lokaal niveau geregeld te krijgen en daarmee voor de doelgroep en de grootte van de problematiek passend te maken.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

- Uitvoeren programma Ontschotting voor de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen. Noordwijk en Noordwijkerhout willen eveneens ontschotten en bekijken hoe zij bij deze activiteiten van HLT kunnen aansluiten.

Schulddienstverlening

Schulden zijn van grote invloed op het dagelijks leven van mensen. Mensen die de schulddienstverlening nodig hebben, zijn bang, schamen zich en maken vaak geen gebruik van voorzieningen. In alle gemeenten (m.u.v. Teylingen, deze volgt nog) is beleid voor schulddienstverlening vastgesteld.

---

9 Voorbeelden:

- De huidige schulddienstverlening van de gemeenten heeft geen specifieke aanpak voor 18-27 jarigen. Binnen HR (met name Leiden) zijn voorbeelden van jongeren die door gebrek aan maatwerk verder in de problemen komen.
- De kostendelersnorm (participatiewet) is vrij dwingend voorgeschreven in de wet en leidt soms tot opname in plaats van thuis wonen. Hiermee worden feitelijke kosten (voor verblijf) uiteindelijk veel hoger.

10 ZVW en Wlz zijn wetten met een apart krachtenveld. Zij vallen onder toezicht van de rijksoverheid. Dit vraagt om speciale aandacht. De afspraken moeten waarschijnlijk worden bijgesteld.

Aanbod voorzieningen

Via onze voorzieningen willen we beter en efficiënter inspelen op de individuele situatie van inwoners. We willen dat het aanbod laagdrempelig is en dat het aanbod zo mogelijk op buurniveau beschikbaar is. Dat kan zowel via maatwerkvoorzieningen als via algemene voorzieningen.

Maatwerkvoorzieningen zijn alleen verkrijgbaar met indicatie, omdat deze hulp vaak complexer en duurder is. Algemene voorzieningen zijn zonder indicatie (na toetsing) toegankelijk voor een brede doelgroep. Een algemene voorziening kan echter ook maatwerk bieden, dat geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werk.

Voor maatwerkvoorzieningen betalen inwoners een eigen bijdrage via het CAK. Voor algemene voorzieningen kan de gemeente een eigen bijdrage bepalen.

Het is geen doel op zich om meer algemene voorzieningen te realiseren. Als gemeente willen we onze inwoners zo goed en efficiënt mogelijk ondersteunen.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

- We blijven de komende twee jaar onderzoeken welke voorzieningen we efficiënter kunnen vormgeven. We denken bijvoorbeeld aan lokaal doelgroepenvervoer. Of aan een was- en strijkservice, die als algemene voorziening deels de maatwerkvoorziening Hulp bij het huishouden kan vervangen. We zoeken hierbij de koppeling met activiteiten binnen de Participatiewet en de Pilot zonder regels. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen met alle huidige algemene voorzieningen in de gemeenten.

En dan ben je mantelzorg

Mantelzorgers zien zichzelf niet altijd als mantelzorgers: zij zorgen gewoon voor hun ouder, partner, kind of vriend. Daardoor komen mantelzorgers niet altijd tijdig in beeld bij de mantelzorgconsulent. Pas als het water ze aan de lippen staat, kijken mantelzorgers waar hulp of ondersteuning vandaan kan komen.

Als gemeenten willen we mantelzorgers ondersteunen en sneller schakelen als zij overbelast (dreigen te) raken. In bijlage 4 zijn de cijfers opgenomen over het aantal mantelzorgers in de regio. In het mantelzorgbeleid vinden we een aantal elementen belangrijk:

- Een actievere houding ten opzichte van mantelzorgers
- De doorontwikkeling van het aanbod van mantelzorgondersteuning
- Meer bekendheid geven aan de ondersteuning die beschikbaar is voor mantelzorgers
- Speciaal aandacht geven aan ouders van wie het kind een beperking heeft

In alle vijf gemeenten is een mantelzorgconsulent aanwezig om mantelzorgers te adviseren en te ondersteunen. Naast het mantelzorgcompliment organiseren de gemeenten jaarlijks verschillende blijken van waardering.

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen
Dag van de mantelzorg	X	X	X	X	X
Mantelzorger van het jaar	X				
Waarderingspeld		X			

We gaan de komende jaren inzetten op een aantal acties:

1. In gesprek

In 2016 zijn de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen en Noordwijkerhout al gestart met de doorontwikkeling van de mantelzorgondersteuning. De gemeente gaat met mantelzorgers en zorgaanbieders in gesprek over het doel en de realisatie van mantelzorgondersteuning. We willen lokaal bepalen welke aspecten van mantelzorgondersteuning inwoners belangrijk vinden. Vervolgens gaan we aan de slag gaan met deze prioriteiten, zoals trainingen, lotgenotencontact en kennis over het ziekteproces (casemanagement kunnen bieden).

2. Warme overdracht

We willen graag de 'warme overdracht' bevorderen. Als inwoners op dit moment behoefte hebben aan ondersteuning,

kunnen zij dit bij de gemeente kenbaar maken. Het Lokaal Loket/Zorgloket vraagt naar de situatie van de klant en informeert of er een mantelzorger is die behoefte heeft aan ondersteuning. De mantelzorger wordt doorverwezen naar de mantelzorgconsulent.

De mantelzorgconsulenten geven echter aan dat zij weinig doorverwijzingen krijgen. Daarom onderzoeken we hoe een warme overdracht gerealiseerd kan worden, zonder dat voorbijgegaan wordt aan de zelfstandigheid/zelfredzaamheid van inwoners.

Een optie is om te vragen of de mantelzorgconsulent contact op mag nemen met de mantelzorger, in plaats van de mantelzorger het nummer van de consulent te geven.

3. Huishoudelijke Hulp

Het budget voor de Huishoudelijke hulp-toelage wordt na de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep in de Bollenstreek niet meer ingezet voor de algemene voorziening Hulp bij het Huishouden. Het budget is nog wel beschikbaar. We gaan dit op een andere manier inzetten. Hulp bij het huishouden kan voor een gereduceerd tarief worden ingezet bij mantelzorgers of zorgvragers, zodat mantelzorgers worden ontlast en de hulp aan hun naasten langer kunnen volhouden.

Na afloop onderzoeken we welk effect de huishoudelijke hulp op de belasting van de mantelzorger had en bekijken we het effect van een indicatie voor de mantelzorger (in plaats van een hogere indicatie voor de zorgvrager).

4. Mantelzorgvriendelijke werkgevers

Van de bijna 4 miljoen mantelzorgers in Nederland heeft bijna de helft een betaalde baan van tenminste 32 uur per week. Dat betekent dat veel mantelzorgers zorgtaken en werk¹¹ moeten combineren. Deze mantelzorgers kunnen geholpen worden als werkgevers een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid hanteren. Dat houdt in dat zij in kaart brengen welke van hun werknemers mantelzorgers zijn, dat zij de combinatie bespreekbaar maken, verlofregelingen en flexibele werktijden actief toepassen en samen met de medewerker zoeken naar maatwerkoplossingen.

Uit ervaring blijkt dat mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid zowel de werkgever als de werknemer helpt: de eerste heeft met minder ziekteverzuim te maken, de laatste met minder overbelasting. Deze aanpak willen we gaan stimuleren.

We willen werkgevers in de regio stimuleren dit onderwerp op te pakken. Daarbij moeten we als gemeenten een voorbeeldfunctie vervullen.

5. Mantelzorgcompliment

Gemeenten hebben de taak gekregen om aan mantelzorgers van cliënten in de gemeente waardering te tonen.

Mantelzorgers geven zelf aan het meest geholpen te zijn met begrip en waardering (SCP 2015). Voor 2015 ontving 10%

van de mantelzorgers een mantelzorgcompliment van € 200,-. De gemeenten zetten de waardering op verschillende manieren voort. Hiermee kan het aantal bekende (geregistreerde) mantelzorgers worden uitgebreid. Deze kunnen daardoor gerichter worden benaderd met informatie, advies, cursussen en andere vormen van ondersteuning.

Alle gemeenten hebben rijksbudget gekregen voor de jaarlijkse blijf van waardering van de mantelzorgers. Gemeente Noordwijk heeft de mantelzorgpas, de andere vier gemeenten hebben een mantelzorgcompliment in de vorm van VVV-bonnen (zie bijlage 5 voor de aangevraagde en verstrekte complimenten per gemeente).

Het doel van het mantelzorgcompliment was om alle mantelzorgers in beeld te krijgen. Uit de Gezondheidspeiling van de GGD blijkt dat een groot aantal mantelzorgers niet bekend is bij de gemeenten (zie voor de cijfers bijlage 5). Het mantelzorgcompliment is dus blijkbaar niet het middel om alle mantelzorgers in beeld te krijgen. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen gaan in gesprek met de mantelzorgers en zorgprofessionals om te informeren aan welke vorm van waardering de meeste behoefte is.

6. Meer bekendheid

We willen dat mensen zich realiseren dat ze mantelzorger zijn en aanspraak kunnen maken op ondersteuning en faciliteiten vanuit de gemeente. Daarmee willen we voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken.

We willen daarom extra inzetten op de communicatie richting mantelzorgers. In de Duinpan is hiervoor ook aandacht gevraagd: 'Heb aandacht voor het bereiken van de mantelzorgers in het algemeen, en in het bijzonder voor de stille mantelzorgers'.

11 <http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/em/cijfers-werkende-mantelzorgers.html>

Het communicatieplan bestaat uit een aantal onderdelen:

- We starten een bewustwordingscampagne gericht op mantelzorgers. Een onderdeel van de campagne is het uitbrengen van een dienstenboek, met een overzicht van alle vormen van respijtvoorzieningen vanuit de verschillende wetten (Wmo, Wlz, Zvw, Jeugdwet). Hierbij worden geen aanbieders genoemd, omdat het dienstenboek dan te snel gedateerd is. Websites en de lokale loketten/zorgloketten/sociale teams verwijzen klanten naar specifieke aanbieders. Aanbieders van voorzieningen zijn zelf verantwoordelijk voor het bieden van de juiste informatie op hun website en binnen het loket.
- Meer bekendheid geven aan ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers. In 2016 is er een website gelanceerd waarop klanten en professionals het aanbod binnen de maatwerkvoorzieningen voor de gegeven indicatie of klantkenmerken kunnen inzien.
- Klanten kunnen bepalen welk aanbod het beste past bij hun wensen. En huisartsen en lokaal loket/zorgloket kunnen gerichter doorverwijzen. Zorgaanbieders of welzijnsprofessionals die inzicht hebben in elkaars aanbod, kunnen elkaar ook vinden als samenwerkingspartners. Aanbieders kunnen daarnaast zelf hun aanbod aan respijtzorg bekend maken op <https://tijdvoorjezelf.mezzo.nl/> Zij worden gestimuleerd dit te doen.

7. Even ademhalen (respijtvoorzieningen)

Gemeenten kunnen mantelzorgers tijdelijk ontlasten door respijtzorg te bieden¹². Respijtzorg wordt geboden op vrijwillige basis (bijvoorbeeld bezoek aan huis door een vrijwilliger van de Zonnebloem), via welzijnsvoorzieningen (seniorenactiviteiten) of als maatwerkvoorziening (begeleiding).

Van respijtzorg als maatwerkvoorziening wordt nog weinig gebruik gemaakt, omdat de mogelijkheden voor mensen onvoldoende bekend zijn en omdat de aanvraag als een drempel wordt ervaren. Deze drempel kan worden weggenomen door bepaalde vormen van respijtzorg te laten verstrekken via het mantelzorgsteunpunt/de mantelzorgconsulent. Deze kan in een persoonlijk gesprek met de mantelzorg meer vertellen over de vormen van respijtzorg en deze toewijzen zonder indicatie. Daarbij kunnen ook lichte vormen worden aangeboden, zoals samen-eruit of aanwezigheidszorg (oppas).

Zowel gemeenten als ISD Bollenstreek bieden verschillende maatwerkvoorzieningen aan waar mantelzorgers gebruik van kunnen maken om op adem te komen.

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen
Respijtdag (voor jonge mantelzorgers en het gezin)	X	X			
Mantelzorgcafé/lotgenoten-contact/deskundigheidsbevordering	X	X	X	X	X
Respijtzorg (Wmo maatwerkvoorzieningen)	X	X	X	X	X
(Respijt)vrijwilligers	X	X		X	X
Clïëntondersteuning	X	X	X	X	X

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

- Dagbesteding toegankelijker en beter bekend maken voor een grotere doelgroep. Daarmee wordt de drempel voor zorgvragers lager.
- Mantelzorgers ontlasten door logeeropvang in een zorginstelling te bieden. Die mogelijkheid geeft sommige mantelzorgers een prettig gevoel, bijvoorbeeld als zij op vakantie gaan. Hiernaar doen we in 2016 onderzoek, zodat we dit in 2017 kunnen realiseren. Opname in een zorginstelling valt in principe niet onder de Wmo, maar onder de Wet langdurige zorg (Wlz).
- Een wenmoment invoeren bij dagbesteding. Sommige klanten en hun mantelzorgers ervaren een drempel om naar dagbesteding te gaan. Zij vragen daarom geen indicatie aan of benutten hun indicatie niet. Een meeloopochtend/wenmoment geeft ze de kans te ervaren wat dagbesteding is en of dit bij hen past. Dit realiseren we zo mogelijk al in 2016.

Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn kinderen die opgroeien met een familielid dat chronisch ziek of gehandicapt is ofwel een psychische aandoening heeft. Deze doelgroep is onvoldoende in beeld en krijgt dus nauwelijks tot geen ondersteuning vanuit de gemeente. Met

¹² Respijtzorg vanuit de andere wetten (Wlz, Zvw en JW) valt hierbuiten.

een campagne op scholen willen we deze groep in beeld krijgen bij de jonge mantelzorgers zelf, leraren en gemeente (Jeugd- en Gezinsteams, sociale teams, consultants). Voor deze doelgroep is ook specifiek aandacht gevraagd in de Duinpan.

Mezzo heeft onderzocht dat er negatieve gevolgen zijn voor jongeren die langere tijd mantelzorg verlenen:

- Opgroei- en opvoedproblemen, door te veel verantwoordelijkheid en te weinig tijd voor de eigen ontwikkeling
- Lichamelijke en emotionele klachten, zoals stress en vermoeidheid
- Meer behoefte aan zorg: jonge mantelzorgers doen op latere leeftijd vaker een beroep op de (geestelijke) gezondheidszorg dan andere jongeren

De impact wordt vergroot doordat jonge mantelzorgers niet gauw over hun zorgen praten. Ze weten niet waar ze terecht kunnen.

Daarom is het belangrijk om deze jongeren actief op te zoeken en te ondersteunen.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

In 2017 willen we prestatieafspraken maken met de welzijnsstichtingen om, via de mantelzorgconsultanten, lespakketten aan te bieden op basisscholen (Zorro) en voortgezet onderwijs (Jonge Helden). De lespakketten sluiten aan bij de belevingswereld van jongeren en passen bij de rol van de betrokken organisaties (school, welzijn, mantelzorgondersteuners, etc.).

Mantelzorgconsultanten maken een plan om deze lespakketten duurzaam uit te voeren, inclusief (digitale) nazorg en train-de-traineractiviteiten. Dat is essentieel, omdat dit thema continue aandacht nodig heeft.

Zelfstandig blijven wonen in de Bollenstreek

Net als in de rest van het land neemt het aandeel ouderenhuishoudens in de Bollenstreek de komende jaren aanzienlijk toe. Oorzaken zijn de vergrijzing, het langer zelfstandig wonen van mensen met een zorgvraag en de aangescherpte indicaties voor verblijf in een zorginstelling. Hierdoor groeit de behoefte aan specifieke woonvormen buiten de instellingen. Deze ontwikkeling vraagt om levensloopgeschikte woningen, domotica en voldoende voorzieningen en diensten in de nabije omgeving. Ook vraagt het om inzicht in de toekomstige woningbehoefte van mensen met een zorgvraag.

Afzonderlijke woonvisies

De gemeenten werken deze uitdagingen uit in hun afzonderlijke woonvisies, omdat het gaat om lokale samenwerkingsafspraken met bijvoorbeeld woonstichtingen en welzijnsstichtingen. In de gemeenten zijn diverse werkgroepen actief: Zorgpact Teylingen, de Klankbordgroep Wonen, Welzijn en Zorg in Hillegom, Wonen en Zorg Noordwijk en Dementievriendelijke gemeente Lisse. Noordwijkerhout pakt dit op binnen het reguliere overleg met de woonstichting.

Bestuurlijk en ambtelijk is er uiteraard afstemming over de samenwerkingsafspraken. Waar mogelijk werken we samen en leren we van elkaars ervaringen.

Sociale aspect van de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet biedt meer ruimte voor het sociale aspect van de fysieke leefomgeving, zeker ook positieve gezondheid.

Blijverslening

Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) heeft een blijverslening ontwikkeld. Hiermee kunnen senioren aanpassingen aan hun woning laten uitvoeren waardoor ze langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Banken financieren dergelijke leningen vaak niet vanwege de relatief beperkte inkomens en de leeftijd van ouderen. De blijverslening is alleen beschikbaar voor woningeigenaren en nog niet voor huurders. De blijverslening kan door een gemeente (of provincie) zowel hypothecair als consumptief worden aangeboden.

Acties, pilots en beleidsmaatregelen:

In 2017 doen we een voorstel of en hoe we de blijverslening kunnen inzetten in de Bollenstreek. Dit pakken we gezamenlijk op als Bollen5-gemeenten. Een voordeel kan zijn dat bewoners die een blijverslening afnemen, geen beroep zullen doen op de Wmo. Omdat inwoners zelf de aanpassing kunnen bekostigen, hoeven ze geen andere passende woning te zoeken.

Maatschappelijke zorg

Alle gemeenten hebben een grotere taak gekregen binnen de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). Voorheen waren individuele gemeenten alleen verantwoordelijk voor preventie en herstel (waaronder nazorg) en was de centrumgemeente verantwoordelijk voor gespecialiseerde regionale opvang. Sinds 1 januari 2015 is de gemeentelijke verantwoordelijkheid uitgebreid door decentralisatie van een deel van de AWBZ-taken naar de Wmo. De centrumgemeente ontvangt nu nog de middelen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Deze centrumgemeentefunctie wordt voor beschermd wonen afgebouwd. Naar verwachting wordt uiterlijk in 2020 een nieuw objectief verdeelmodel ingevoerd, waarbij het geld verdeeld wordt over alle gemeenten.

We richten onze acties op:

- Beleidskader Maatschappelijke Zorg 2017-2025: maatschappelijke opvang, beschermd wonen en OGGZ
- Bemoeizorg

Beleidskader Maatschappelijke Zorg

In het Beleidskader Maatschappelijke Zorg staat hoe we in de Bollenstreek de zorg voor deze doelgroep willen vormgeven. Hierin is opgenomen hoe we de lokale randvoorwaarden willen realiseren, de huisvesting willen vormgeven, de zorg gaan doorontwikkelen en hoe de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars eruit moet gaan zien.

Nadat de gemeenteraden het Beleidskader definitief hebben vastgesteld, stellen we hiervoor in 2017 een apart uitvoeringsprogramma 2018-2020 op.

Met GGZ Rivierduinen is voor de tweede helft van 2016 alvast een subsidieafpraak gemaakt over de financiering van de Inloophuizen in de Bollenstreek. Voor 2017 moeten nieuwe afspraken gemaakt worden. Het streven is dat elke gemeente een eigen inloophuis krijgt. Sinds augustus 2016 is er een nieuw inloophuis in de gemeente Teylingen (locatie Sassenheim).

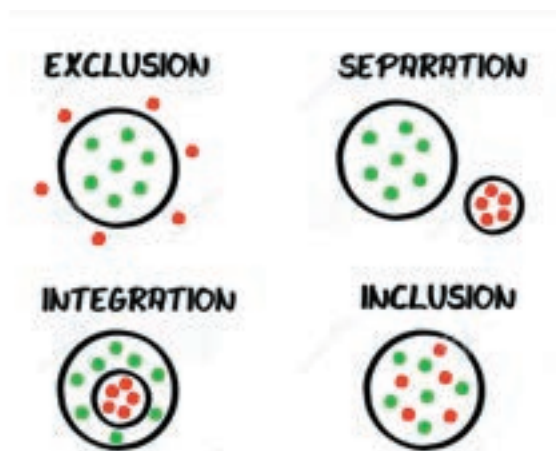
Bemoeizorg

Ook de Bollenstreek kent haar zorgmijders. Het Meldpunt Zorg en Overlast (Zorgnetwerk) zoekt contact met deze mensen, bijvoorbeeld wanneer huisuitzetting dreigt of na meldingen van burens over geur- of geluidsoverlast. Dit is arbeidsintensief, want deze groep zorgmijders reageert niet op brieven of telefoontjes en heeft zelf geen behoefte aan hulp.

In de Duinpan is voor deze doelgroep aandacht gevraagd.

Inwoners met een achtergrond in de GGZ (geestelijke gezondheidszorg) of (beginnende) dementie blijven door de extramuralisering vaker thuis wonen in plaats van dat zij opgenomen worden in een instelling. Vanuit het nieuwe

Beleidskader Maatschappelijke Zorg 2017 – 2025 wordt uitgegaan van sociale inclusie: het opnemen van zoveel mogelijk hulpbehoevenden in de samenleving.

Gevolg kan zijn dat omwonenden overlast kunnen ervaren als mensen hun medicatie niet meer nemen of hun behandeling staken.

GGD Hollands Midden voert het Meldpunt Zorg en Overlast uit. Binnen de gemeenten opereren zorgnetwerken waarbinnen casussen worden besproken. Het is onbekend om hoeveel casussen het gaat in de Bollenstreek, 'naar schatting zijn het er per gemeente circa vijf (vaste klanten)' schrappen: Het is onbekend om hoeveel casussen het gaat in de Bollenstreek.

Binnen de bemoeizorg hebben we te maken met twee doelgroepen:

1. Zorgwekkende zorgmijders die door Meldpunt Zorg en Overlast zijn overgedragen aan de reguliere hulpverlening. De crisis is opgelost en de reguliere hulpverlening moet ontsparing voorkomen.
2. Mensen die risico lopen om een zorgwekkende zorgmijder te worden. Reguliere hulpverlening moet starten, voordat er een crisis ontstaat. Dit is één van de taken van de Sociale Teams in Noordwijk en Teylingen en het te starten Buurteam in Lisse. Deze teams hebben de taak om preventief te werken en te signaleren of/welke zorg nodig is.

Acties

Om de bemoeizorg verder te ontwikkelen, gaan we in 2018 twee acties oppakken:

1. Evalueren van Zorgnetwerk
2. Evalueren van de outreachende werking van Kwadraad en MEE.
3. Gezamenlijk met de woningstichtingen wordt een 'fonds voorkomen woninguitzettingen' gecreëerd.

UITDAGING 3

De weg vinden in de hulp en ondersteuning

Voor inwoners en organisaties kan het een zoektocht zijn om de weg naar hulp en ondersteuning te vinden. Tijdens de 'Duinpanssessies' zijn daarover aandachtspunten en wensen genoemd. Zo vinden we het belangrijk dat inwoners niet meerdere keren hetzelfde verhaal hoeven te vertellen, dat organisaties goed samenwerken en dat inwoners ongeacht de plek waar zij hun vraag stellen goed geholpen worden. Buurtgericht werken en het betrekken van de buurt zijn daarbij belangrijk.

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners en professionals sneller en gemakkelijker de weg naar hulp en ondersteuning weten te vinden. Het moet duidelijk zijn waar ze terecht kunnen met vragen op het gebied van jeugd, hulp en ondersteuning, werk en inkomen, schuldhulpverlening, zorg en wonen. Ook willen we dat inwoners en organisaties beter signalen op leren pikken en daarop actie ondernemen. Onderzocht wordt of het mogelijk is professionals (deels) in hetzelfde gebouw te huisvesten, zodat ze sneller en gemakkelijker contact met elkaar kunnen opnemen. De integrale samenwerking is ook als prioriteit opgenomen in diverse kadernota's van gemeenten.

Wat gaan we doen?

- 1. Om inwoners van onze gemeenten beter de weg helpen te vinden in de hulp en de ondersteuning gaan we aan de slag met de volgende acties:**
- 2. Betere en integrale dienstverlening**
We willen samen zorgen voor een betere en integrale dienstverlening aan inwoners (Wmo-toegang en andere toegangsvormen zoals CJG).
- 3. Optimaal functioneren van huidige loketten en teams**
We willen ervoor zorgen dat de aanwezige toegangsvorm – sociaal (wijk)team of loket – optimaal kan functioneren.
- 4. Professionals en organisaties betrekken**
- 5. We betrekken de huisartsen, woningbouwcoöperaties, sport, kerken, verenigingen etc. (preventie) bij de Wmo-toegang.**

6. Wijkbewoners betrekken

We betrekken wijkbewoners. Zij zijn degenen die problemen van medewijkbewoners signaleren en weten straks ook hoe ze deze bewoners in contact kunnen brengen met de Wmo-toegang.

Betere en integrale dienstverlening

We willen onderzoeken hoe de weg naar hulp en ondersteuning gemakkelijker te vinden is. Belangrijk is dat een inwoner snel op de juiste plek is. Ongeacht wat zijn of haar vraag is, welke leeftijd de persoon heeft en bij wie hij of zij een vraag neerlegt.

Integraal samenwerken van disciplines

Daarnaast onderzoeken we hoe de disciplines Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen meer integraal kunnen samenwerken. Zeker omdat we nu soms situaties zien waar we elkaar bijna tegenwerken. Als we trajecten samen oppakken en zorgen voor een soepele overgang van de ene naar de andere schakel in de keten, dan kunnen we de juiste voorzieningen inzetten en de juiste ondersteuning bieden. Dit gaat onder meer helpen voor een soepele overgang van 18-naar 18+.

Géén extra loket

Integrale toegang is géén extra loket waar inwoners zich moeten melden voor ze hulp of ondersteuning krijgen. Integendeel: het moet niet uitmaken waar je als inwoner je vraag stelt. De professional vraagt het juiste team of de juiste medewerker erbij om de vraag te beantwoorden.

Vanuit CJG/JGT is er een verbinding met het onderwijs. Richting het onderwijs zijn op dit moment geen extra acties nodig.

Aandachtspunten:

- ICT: een gezamenlijk Jeugd en Wmo-dossier is wenselijk, maar kan niet op korte termijn worden gerealiseerd. Met de collega's van Jeugd gaan we dit oppakken.
- Er heeft een extern onderzoek plaatsgevonden naar het brede aspect van privacy en de rol van de gemeente hierin. In het bijbehorende plan van aanpak is een aantal acties opgenomen die gemeenten moeten uitvoeren om de privacy te waarborgen.
- Alle maatschappelijke organisaties – ISD Bollenstreek, Servicepunt Werk, sociale (wijk)teams en CJG – werken met één en hetzelfde plan: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Vaak is er één hulpvraag die overheerst of als eerste aangepakt dient te worden. Het team dat daarover gaat, neemt de regie en zorgt dat andere medewerkers/teams op het juiste moment worden betrokken. Het is daarbij belangrijk dat het team (loket of sociaal wijkteam) ook het mandaat heeft om te kunnen indiceren, net zoals het Jeugd- en Gezinsteam.
- De samenwerking vindt plaats op basis van vertrouwen: vrijheid binnen subsidiëring voor innovatie/ontwikkeling.
- We streven naar een uniforme werkwijze in de regio, maar er mogen verschillen per gemeente zijn. We maken duidelijke afspraken met de ketenpartners, zodat zij weten waar zij aan toe zijn. En zo weet ook de cliënt wat hij/zij kan verwachten.

Acties:

- Evaluatie van pilots sociale (wijk)teams en loketten (lokale loketten, zorgloket, Wmo adviescentrum)
- Volgen van ontwikkelingen in andere gemeenten, onderzoeken over toegang bestuderen, leerpunten hieruit meenemen
- Conferentie organiseren met alle partners en het project bespreken, samen een groeimodel maken om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen
- Een plan opstellen hoe er minder regels toegepast kunnen worden bij de toegang en hoe processen versneld/versimpeld kunnen worden
- Uitvoering geven aan plan van aanpak Privacy
- Onderzoeken of we gegevens met elkaar kunnen en mogen delen (privacy), hiervoor convenant/samenwerkingsovereenkomst afsluiten tussen de diverse partijen
- Beveiligd e-mailverkeer realiseren tussen partners
- Onderzoeken of één digitaal dossier voor Wmo/Jeugd (en mogelijk Werk) tot de mogelijkheden behoort, per wanneer dit eventueel kan en welke kosten (scenario's) daarmee gemoeid zijn

Optimaal functioneren van huidige loketten en teams

We willen toe naar dienstverlening waarbij we echt uitgaan van de hulp- en ondersteuningsvraag van de inwoner. Daarbij staan bewust niet de huidige regelgeving en werkprocessen centraal. Waar nodig zullen we out-of-the-box maatregelen nemen.

Onder toegang verstaan wij de plekken waar mensen hun vraag voor hulp en ondersteuning neerleggen voor het hele sociaal domein. Dit kan een loket, maar ook een team of (netwerk) organisatie zijn. Het begrip toegang gaat zowel over fysieke toegang, maar ook over digitale én telefonische toegang. We willen goed bereikbaar zijn.

Drie loketten

Op dit moment is de toegang verdeeld over verschillende loketten met ieder een eigen opdracht.

Toegang Jeugd

De toegang voor de Jeugdhulp is in alle vijf de gemeenten geregeld via het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Jeugd- en Gezinsteam (JGT) dat daarvan deel uitmaakt. Medewerkers van het CJG/JGT zijn ook actief op vindplaatsen, zoals scholen. De JGT's zijn, net als (huis)artsen, bevoegd om specialistische hulp in te schakelen.

Toegang Wmo

Iedere Bollen5-gemeente heeft een loket dat de toegang tot hulp en ondersteuning vormt. Hoe het loket genoemd wordt en wie erin participeert, verschilt per gemeente. Scholing wordt meestal gezamenlijk voor de vijf Bollengemeenten georganiseerd. In Noordwijk aan Zee, Hillegom, Voorhout en Warmond draaien pilots sociale (wijk)teams.

Elke gemeente kent een Zorgnetwerk (Teylingen zelfs twee). Daarin worden cases besproken van inwoners over wie zorgen bestaan of van wie overlast wordt ervaren. De frequentie van het overleg verschilt per kern/gemeente.

In de bijlagen (bijlage 6) is een schematisch overzicht opgenomen waarin de overeenkomsten en verschillen tussen de gemeenten goed zichtbaar zijn.

Toegang Werk & Inkomen en schulden

Werkzoekenden en werkgevers kunnen sinds 1 juli 2016 terecht bij het Servicepunt Werk in Voorhout (voorheen het Werkgeversservicepunt Duin- en Bollenstreek). Het Servicepunt Werk breidt uit, krijgt meer re-integratietaken en een personele uitbreiding. Door de krachten te bundelen van twee gemeentelijke sociale diensten (gemeente Katwijk en de ISD Bollenstreek) en MareGroep NV, kunnen de zes gemeenten in de Duin- en Bollenstreek zo veel mogelijk mensen naar werk begeleiden. Via de ISD Bollenstreek kunnen inwoners ook aanspraak maken op ondersteuning voor het onderdeel inkomen en schulden.

Professionals en organisaties betrekken

Door organisaties uit het preventieve veld te betrekken bij de Wmo-toegang, krijgen deze meer zicht op wat de Wmo-toegang doet en vice versa. Zij kunnen beter gebruik maken van elkaars expertise en van activiteiten die worden georganiseerd.

Vaste contactpersoon voor partners

We willen voor elke preventieve partner/organisatie een (beleidsmatig en uitvoerend) contactpersoon beschikbaar stellen vanuit het loket of sociaal (wijk)team. Zo kan de partner/organisatie op een laagdrempelige manier contact opnemen met de toegang.

Ervaringsdeskundigen inzetten

Ook willen we kijken of partners of vrijwilligers die werken bij de partners, als ervaringsdeskundigen werkzaam kunnen zijn binnen de Toegang.

Acties per preventieve sector

Hieronder staat per preventieve sector uitgewerkt welke actie nodig is.

- Sport- en cultuurverenigingen
Sport- en cultuurverenigingen hebben nu geen rol in de Wmo-toegang. We vinden het belangrijk dat zij een rol krijgen op het gebied van signalering. Daarvoor is nodig dat ze de signalen kennen en weten naar wie ze door kunnen verwijzen of wie ze erbij kunnen betrekken. We willen vanuit de Wmo-toegang doorverwijzen naar de sport- en cultuurverenigingen en andersom. Daarnaast willen we met verenigingen ook inzetten op participatie. Juist zij kunnen zorgen dat mensen (weer) meedoen.

Acties:

- Inventarisatie van de beweegprogramma's/activiteiten van verenigingen
- Bewustwording over het melden van signalen bij sport- en cultuurverenigingen: het bestuur van alle (grotere) verenigingen benaderen
- In hoofdstuk 1 hebben we aangegeven hoe we de relatie tussen Wmo en sport- en cultuurverenigingen willen intensiveren. We zullen waar nodig ook de relatie leggen met de toegang

- Religieuze instellingen
Hoe het contact tussen religieuze instellingen en de gemeente loopt, verschilt per gemeente. Er is nog geen daadwerkelijke verbinding tussen religieuze instellingen en de Wmo-toegang gerealiseerd.

Acties:

- Aan het samenwerkingsverband van kerken en evt. andere religieuze instellingen bekendheid geven van wat er binnen de gemeente is, welke Wmo-toegang er in de gemeente is en wat de medewerkers hiervan doen
- Informatie vragen over wat de religieuze instellingen binnen hun gemeenschap voor kwetsbare inwoners doen

- Woningbouwcorporaties
De urgentiestelling verloopt via een urgentiecommissie van Holland Rijnland. De urgentiecommissie beoordeelt aan de hand van de Huisvestingsverordening of een inwoner in aanmerking komt voor urgentie. Woningbouwcorporaties delen nu al probleemgevallen via de lokale zorgnetwerkoverleggen.
Het is wenselijk dat sociale teams ook op preventief vlak een lijn leggen met de woningbouwcorporaties (informereren wat het sociaal (wijk)team of loket doet, flyers laten meesturen bij huurachterstand, etc). Er is al een lijn met de zorgnetwerken.

Acties:

- Bij het evalueren van het zorgnetwerk kijken we ook naar de relaties met de loketten en de sociale teams
- Organogram maken: wie doet wat, wat is de weg naar het loket of sociaal (wijk)team - stroomschema opstellen of eventueel een infographic maken

- Huisartsen
Huisartsen hebben informatie van patiënten die van belang is voor de (preventieve) signalering van problemen. Huisartsen weten loketten wel te vinden, zij verwijzen hun patiënten ernaar, maar nemen niet direct zelf contact op met loketten over een signaal bij een patiënt.
De huisartsen krijgen ook een vast contactpersoon bij teams of loketten. Deze contactpersoon houdt het contact warm,

neemt bijvoorbeeld ieder kwartaal contact op over wijzigingen in beleid of regels of consultatie.

Als een huisarts een advies geeft, is het belangrijk dit bij de indicatiestelling zwaarwegend mee te nemen. Dit wordt al gedaan, op incidenten na.

Actie:

- Vast (beleidsmatig en uitvoerend) contactpersoon voor huisartsen
- Indien een huisarts een advies geeft, nemen we dit zwaarwegend mee bij de indicatiestelling

- **Praktijkondersteuner huisarts (POH)**

Ook de praktijkondersteuner van de huisarts willen we meer betrekken bij de toegang. Als een POH betrokken is bij een casus, is het wenselijk dat hij/zij ook aanschuift bij de 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur-bespreking.

Actie:

- Contact leggen met POH

- **Tandartsen**

Tandartsen signaleren ook gezondheidsproblemen. Per kern/gemeente bekijken we of deze professionals open staan voor verbinding met de (Wmo-)toegang. In Hillegom hebben tandartsen een aantal jaren geleden een bijeenkomst georganiseerd over de signalen die zij opvangen bij inwoners.

Actie:

- Per kern/gemeente bekijken we of tandartsen open staan voor verbinding met de (Wmo)toegang

- **Preventie verslavingszorg**

De voorlichting, bewustwording en educatie op het vlak van verslavingszorg wordt door de GGD Hollands Midden uitgevoerd op scholen in het basisonderwijs en scholen voor voortgezet onderwijs.

Voorlichting aan de sectoren sport, horeca en welzijnswerk wordt door Brijder verslavingszorg uitgevoerd. In bijlage 8 staat beschreven welke preventieve activiteiten Brijder uitvoert.

Actie:

- Met GGD en Brijder dient contact te worden gelegd om deze instanties te verbinden met de toegang

Wijken en wijkbewoners betrekken

Uit statistische gegevens blijkt dat 63% van de buurtbewoners hulp biedt aan hun burens.^{13[1]} Gezien de grote bereidwilligheid van de buurtbewoners, willen wij inzetten op de burgerkracht.

Om te zorgen dat inwoners problemen signaleren, is het nodig dat er eerst aandacht komt voor bewustwording: namelijk dat je iets kunt signaleren en daar vervolgens iets mee kunt doen. In de planning van de acties is rekening gehouden met deze volgorde.

Acties:

- Bewustwordingscampagne: voorbeelden noemen van casussen/situaties, beleidsmedewerkers maken in samenwerking met communicatie een draaiboek en laten dit uitrollen door sociale (wijk)teams/welzijnswerk
- Een WhatsApp-preventiegroep opzetten als onderdeel van de bewustwordingscampagne, een middel dat ingezet kan worden in de campagne
- 'Niet plus'-methode zo breed mogelijk laten uitrollen door de GGD (onder meer bij wijkverenigingen/ buurtplatforms)
- Binnen wijken een netwerkbijeenkomst organiseren: wie kan wat doen
- Iedere buurt heeft een contactpersoon bij de sociale (wijk)teams/welzijnswerk

13^[1] Bron: CBS 2015

Wat vinden inwoners van de Bollen5-gemeenten?

We hebben op een aantal manieren de mening van inwoners gepeild:

- **Facebookpeiling**

Via Facebook is een peiling gehouden onder inwoners van de Bollen5-gemeenten over de Wmo. Hieraan hebben 87 respondenten deelgenomen. Het is dus echt een peiling, de resultaten kunnen niet als onderzoeksresultaten worden gezien. In bijlage 7 zijn de vragen en resultaten opgenomen. In de peiling valt het volgende op:¹⁴

- Niet iedereen kwam rechtstreeks terecht bij de organisatie die hulp kon bieden.
- De huisarts is vaak de eerste persoon bij wie de hulpvraag neergelegd wordt.
- Voor bijna de helft van de respondenten is het moeilijk de weg te vinden naar zorg en welzijn, de informatie hierover kan nog flink worden verbeterd.
- Het is belangrijk dat organisaties informatie met elkaar kunnen en mogen delen, zodat cliënten niet steeds hun verhaal opnieuw hoeven te vertellen.

- **Panelgesprekken**

In het najaar van 2015 zijn per gemeente panelgesprekken gehouden met cliënten over hun ervaring met de decentralisatie van de Wmo. Hierbij is ook gevraagd naar de ervaringen van cliënten met toegang en informatie. Duidelijk werd dat er verschillen zijn in de wijze waarop cliënten aan informatie komen, ingang vinden tot de Wmo en hoe zij geïnformeerd willen worden. De hoofdpunten zijn:

- Voor inwoners zijn de verhoudingen tussen betrokken organisaties niet altijd duidelijk. Hierdoor weet een inwoner niet waar hij of zij terecht kan met vragen. Bovendien is het lokaal loket niet altijd bekend bij cliënten.
- Cliënten die wel in aanraking komen met het loket, zijn overwegend tevreden met de wijze waarop informatie wordt gegeven.

- **Klanttevredenheidsonderzoek ISD**

I&O Research heeft voor de ISD Bollenstreek een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. De hoofdpunten hieruit zijn:

- Het algemene oordeel over de ISD is een 7,3.
- Over de inrichting van het loket en de privacy aan het loket zijn de meeste cliënten positief, maar dit verschilt wel per locatie.

- **Evaluatie pilot sociaal wijkteam Noordwijk aan Zee**

In Noordwijk aan Zee, Hillegom, Voorhout en Warmond draaien pilots met sociale (wijk)teams (SWT). De laatste drie zijn recent opgestart, hiervan zijn nog geen evaluaties beschikbaar. Van Noordwijk aan Zee is de evaluatie er wel, met de volgende conclusies:

- Vrijwel alle cliënten zijn tevreden over de manier waarop ze bejegend en geholpen zijn door de medewerkers van het SWT. De cliënten voelen zich gehoord en gezien, waarderen de vlotte inzet van het SWT en vinden het zeer prettig dat zij de ruimte krijgen om hun verhaal te doen.
- Hoewel de houding van de externe partners kritischer is, wijzen ook zij op de toegevoegde waarde van het SWT als het aankomt op vroegsignalering en preventie. Ze zien ontwikkelingspotentieel. Door te investeren in bredere expertise, nog meer naar inwoners toe te gaan en initiatieven van bewoners in buurten en wijken te stimuleren en faciliteren, zou het SWT een nog grotere rol kunnen spelen voor de inwoners van Noordwijk.
- Om de volgende stap te zetten in de ontwikkeling van het SWT, is het belangrijk om de maatschappelijke opdracht en rol van het SWT te definiëren en te delen met inwoners en partners. Ook is het aan te raden om integrale toegang te organiseren, aangezien deze nu versnipperd is (lokaal loket, zorgnetwerk, SWT). De schaal van de gemeente Noordwijk vraagt om clustering van expertises en professionals. Deze integrale toegang zou belegd kunnen worden bij een SWT met een breder mandaat, bredere expertise en eigen budget.

¹⁴ Uit een onderzoek vanuit het Zorgpact Teylingen kwamen soortgelijke resultaten.

UITDAGING 4

Een agenda voor en door inwoners

Als gemeenten willen we het gesprek met inwoners blijven voeren. De Transformatieagenda is immers gericht op de mensen die wonen en leven in de Bollenstreek. Vanuit deze wens willen we een aantal projecten starten. Deze zijn in aanvulling op de projecten die al eerder benoemd zijn, zoals Right to Challenge.

Wat willen we bereiken?

In alle doelen van de transformatieagenda staan onze inwoners centraal. We willen zorgen dat onze inwoners preventief nadenken over hoe zij nog lang zelfstandig kunnen oud worden en gezond blijven.

We willen dat de beschikbare hulp en ondersteuning aansluit bij wat mensen nodig hebben. Om te weten of dat ook gebeurt, moeten we dus weten hoe onze inwoners vinden dat het gaat. Daarvoor hebben wij een aantal vaste structuren die wij willen benutten en we willen een continue dialoog met inwoners organiseren.

Wat gaan we doen?

We willen de volgende acties oppakken:

- Doorontwikkeling Wmo Adviesraden
- Gesprek inwoners
- Bemiddeling
- Volgen hoe het gaat

Doorontwikkeling Wmo Adviesraden

In het boekje 'De 100 van de Duinpan' is een nieuwe uitdaging opgenomen voor de Wmo Adviesraden:

De Wmo Adviesraden moeten zich opnieuw uitvinden en hun taakveld verbreden tot het hele sociale domein. [...] De samenstelling van de Wmo Adviesraden dient aangepast te worden, zodat die een goede afspiegeling zijn van de achterban. [...] Het is van belang dat de Wmo Adviesraden verbindingen leggen met alle instellingen die op dit gebied werkzaam zijn. De signalen over de behoeften van deze potentiële zorggebruikers dienen goed in kaart te worden gebracht.'

Overleg tussen adviesraden

Momenteel vindt op reguliere basis overleg plaats tussen vertegenwoordigers van de Wmo Adviesraden van Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijkerhout. Het Wmo Adviesplatform in Noordwijk neemt vooralsnog niet aan deze samenwerking deel.

Deskundigheidsbevordering Wmo Adviesplatforms

In 2016 starten we tevens een deskundigheidsbevordering van de Wmo Adviesplatforms in de regio. Dit organiseren de platformen en de gemeenten gezamenlijk.

Gemeenten faciliteren waar nodig

Als de Wmo Adviesraden van de Bollengemeenten de uitdaging uit de Duinpan onderschrijven, dan willen de gemeenten hen waar nodig faciliteren. Het initiatief willen we echter nadrukkelijk bij de Adviesraden zelf laten.

De gemeenten willen eventueel een budget ter beschikking stellen waarmee de Wmo Adviesraden zelf een projectvoorstel kunnen ontwikkelen. In dit projectvoorstel kunnen de verschillende uitdagingen uit de Duinpan worden opgenomen. Deze uitdagingen liggen zowel op inhoudelijk als 'geografisch' gebied:

- Verbreding van de Wmo Adviesraden richting Jeugd en Werk
- Een goede, diverse afspiegeling te vormen van de samenleving
- Meer regionale samenwerking tussen en van de Wmo Adviesraden
- Verkenning van een integratie met de cliëntenraad van de ISD, de ouderen/seniorenplatforms in de diverse gemeenten en eventuele overige cliëntenraden van het maatschappelijk middenveld (incl. cliëntenraden in de jeugdzorg). De Wmo Adviesraden zullen wel per gemeente georganiseerd blijven.

Actie:

- Afstemming met de WMO Adviesraden de verdere doorontwikkeling.

In gesprek met inwoners

Daarnaast willen we als gemeenten actiever het gesprek gaan voeren met inwoners. Niet door inwoners uit te nodigen op het gemeentehuis, maar door naar hen toe te gaan. Op een laagdrempelige manier willen we met mensen spreken over de voorstellen in de Transformatieagenda. We gaan geen nieuwe thema's ophalen, maar in gesprek over de uitwerking. Bijvoorbeeld: wat eigen kracht benutten voor hen betekent, hoe zij graag zorg in de buurt zien.

Afhankelijk van het onderwerp zullen we met inwoners in gesprek gaan in buurtkamers, verzorgingshuizen of in de lokale cafés. We hopen zo ook aan tafel te komen met groepen inwoners die minder gemakkelijk te bereiken zijn. Uiteraard delen we de uitkomsten van de gesprekken en spreken we met de inwoners af wat we doen met hun opmerkingen.

Per jaar stellen we hiervoor een agenda op. Het streven is om minstens twaalf gesprekken per jaar te voeren, verspreid over de vijf gemeenten. Uiteraard kunnen raadsleden, Wmo Adviesraden of aanbieders ook deelnemen aan deze gesprekken. Hierbij zullen we aansluiten bij de Eigen kracht campagne. Deze gesprekken voeren we zowel regiobreed als op lokaal niveau.

Actie:

- Opstellen jaarlijkse agenda voor doorontwikkeling Transformatieagenda met inwoners.

Bemiddeling

Voor inwoners is het van belang dat zij zich gehoord voelen en hun vragen en zorgen kwijt kunnen. Ons streven is dat medewerkers in de regio zo goed mogelijk zijn toegerust om mensen te ondersteunen. Soms lukt dat niet. Dan kunnen inwoners op verschillende manieren onafhankelijke en neutrale steun krijgen:

- **De vertrouwenspersoon**
Hier kunnen inwoners terecht als ze niet tevreden zijn over het Lokaal Loket/Zorgloket. De vertrouwenspersoon kan dan bemiddelen. Er zijn twee vertrouwenspersonen actief in de Duin- en Bollenstreek. Vanuit de gemeente Lisse en Noordwijk werken ze voor de hele regio.
- **De Nationale ombudsman**
Inwoners kunnen ook bij de Nationale ombudsman terecht met een klacht over de (Wmo in onze) gemeente.
- **De lokale ombudsman**
In diverse gemeenten heeft de raad in 2016 een motie aangenomen om een (zorg)ombudsman aan te stellen. Deze ombudsman moet klachten behandelen, adviseren over de klachtenbehandeling en signalen over de zorg oppakken.

In de praktijk betekent dit dat verschillende mensen benaderbaar zijn, omdat zij ongeveer dezelfde taken hebben: onafhankelijk toezicht en bemiddeling. Dit willen we beter stroomlijnen en helderder maken voor inwoners. Hierbij kijken we natuurlijk naar de wettelijke verplichtingen.

Actie:

- Stroomlijnen en inzichtelijk maken van mogelijkheden voor inwoners om neutrale en onafhankelijke steun te krijgen.

Volgen hoe het gaat

Om beleid te ontwikkelen dat aansluit op de wensen en behoeften van inwoners, is het van belang dat we een goede rapportage hebben over het sociaal domein. Er zijn wel cijfers beschikbaar over de verschillende onderdelen, maar het is niet altijd helder hoe deze geïntegreerd moeten worden. Binnen de gemeenten is daar behoefte aan. Het verhaal achter de cijfers is voor alle betrokken raden belangrijk om invulling te kunnen geven aan hun kaderstellende en controlerende taak.

In 2016 starten we daarom met het opzetten van een monitoringsinstrument dat raden van informatie voorziet, zowel kwalitatief als kwantitatief. Op basis daarvan kunnen raden bijtijds goede keuzes maken.

Het instrument geeft inzicht in de realisatie van de doelstellingen die in de beleidsplannen zijn vastgesteld en in de sturingsmogelijkheden. Daarbij is er aandacht voor de samenhang tussen het bestaande beleid en de nieuwe taken: Wat doen we al? Waar zit overlap? En waar ondersteunt bestaand beleid de doelstellingen van de integrale visie op het sociaal domein en de in de separate beleidsplannen opgenomen doelstellingen? Waar zitten knelpunten/tegenstellingen die opgelost moeten worden? Door te investeren in monitoring krijgen we een beter inzicht in de zorgvraag. De cijfers kunnen we dan beter duiden en verbanden leggen tussen bepaalde indicatoren. Vervolgens kunnen we ons

beleid daarop aanpassen, vooruitkijken. Hierbij kan ook gebruik worden gemaakt van big data. De monitor zal ook geschikt moeten zijn voor de bepaling van het toekomstige gebruik, gebaseerd op risicofactoren en lokale structuren. Daarmee kan een bestendige beleidslijn voor het gehele Sociaal Domein ingezet worden.

Actie:

- Ontwikkelen monitoring Sociaal Domein

HOOFDSTUK IV

De komende jaren zijn we beter in staat om de zorg binnen de programma's te voorspellen.

Investeren in de samenleving

In de voorgaande hoofdstukken heeft u de acties kunnen lezen die we de komende jaren samen gaan uitvoeren. In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van deze voorstellen. Omdat dit document vooral een agenda is, werken we de acties in het komende projectplan verder uit. Ook onderbouwen we de acties dan met een budget. Dit werken we per projectvoorstel uit.

Budget Wmo

De komende jaren neemt het budget voor de Wmo met ongeveer 25% af. We moeten onze uitgaven hierop aanpassen. In 2015 is gebleken dat de Wmo-uitgaven veel lager zijn dan begroot. Dit komt doordat de besteding op het onderdeel Begeleiding veel lager is. Als deze trend zich doorzet, dan past het Wmo-budget binnen het Rijksbudget. Uiteraard is dit ook afhankelijk van de ontwikkelingen van het Rijksbudget op lange termijn. In de regio is hier onderzoek naar gedaan. Momenteel doen we in de gemeente Teylingen nog verder onderzoek naar deze trend. De conclusies uit dit onderzoek worden uiteraard gedeeld binnen de regio.

Ontschotting en reserve

Elk gemeente heeft een Reserve Sociaal Domein. Deze reserve kan worden ingezet voor het gehele sociaal domein. Daarnaast is het ontschotten van de diverse programma's (Werk-Wmo-Jeugd-Onderwijs, enz.) een ontwikkeling en een ontwikkelproces. We

investeren veel in een betere monitoring van alle ontwikkelingen en daarmee in het voorspellen van de zorgvraag. De komende jaren zijn we daardoor beter in staat om de zorg binnen de programma's te voorspellen. Dit wordt steeds beter zichtbaar in de lokale kadernota's en lokale begrotingen.

Bekostiging van de voorstellen

De voorstellen die in deze Transformatieagenda staan, kunnen we bekostigen uit de reguliere WMO-budgetten of uit de reserve voor het sociaal domein. Dit is afhankelijk van de lokale situatie. In de projectvoorstellen werken we dit nader uit. De verwachting is dat er daarnaast voldoende budget beschikbaar is vanuit de reserve voor de overige Programma's (Werk-Jeugd enz.).

Ook de gemeente heeft wat te doen

In deze transformatieagenda geven we ambities aan die we samen met alle betrokken partijen hebben geformuleerd en die we vanzelfsprekend met hen vorm en inhoud willen geven.

Overzicht voorstellen

Gemeente	Afspraak	Reserve Sociaal Domein
Hillegom	Vanaf 2018 Rijksbudget = werkbudget	€ 1,2 mln
Lisse	Vanaf 2017 Rijksbudget = werkbudget	n.v.t.
Teylingen	Vanaf 2018 Rijksbudget = werkbudget	€ 3,1 mln
Noordwijk	Vanaf 2018 Rijksbudget = werkbudget	€ 4,8 mln
Noordwijkerhout	Uitgangspunt = budgettair neutraal. Nog geen realisatiedatum	€ 2 mln

Voor de gemeente Lisse is een Projectbudget Vernieuwing WMO beschikbaar van € 500.000,-.

Voorstellen Uitdaging 1 - Uitgaan van wat mensen kunnen	
Digitaal buurtplatform	Nader in te vullen in projectplan
Burgerkracht campagne	€ 33.000 (voor 2 jaar, € 16.500 per jaar)
Pilot zonder regels	Nader in te vullen in projectplan
Right to Challenge	Nader in te vullen in projectplan
Diverse acties 'Sociaal Domein slaat vleugels uit'	Nader in te vullen in projectplannen

Voorstellen Uitdaging 2 - Ondersteuning voor inwoners die het niet volledig op eigen kracht redden	
Innovatie	Nader in te vullen in projectplan
Grenzen WMO	Nader in te vullen in projectplan
Aanbod voorzieningen	Nader in te vullen in projectplan
Overgang 18- / 18+	Zit reeds in begroting
Mantelzorgondersteuning	
• In gesprek	€ 35.000 voor hele regio
• Warme overdracht	n.v.t.
• Huishoudelijke Hulp	Bestaand beleid – zit reeds in begroting
• Mantelzorgvriendelijke werkgevers	€ 10.000 per gemeente
• Mantelzorgcompliment	Bestaand beleid – zit reeds in begroting
• Bewustwordingscampagne	€ 50.000 voor hele regio
• Bekendheid geven ondersteuningsmogelijkheden	Bestaand beleid – zit reeds in begroting
• Respijtvoorzieningen	Nader in te vullen in projectplan / opnemen in begroting ISD Bollenstreek
• Jonge mantelzorgers	Zit in begroting Welzijnstichtingen. Hierover moeten prestatieafspraken worden gemaakt. Dat kan betekenen dat er lokaal eventueel keuzes gemaakt moeten worden, welke taken afvallen.
Wonen in de Bollenstreek	Nader in te vullen in projectplan
Maatschappelijke Zorg	Apart (rijks)budget voor beschikbaar
Bemoeizorg	Bestaand beleid – zit reeds in begroting (GGD HM, MEE, Kwadraad

Voorstellen uitdaging 3 - De weg vinden in de hulp en ondersteuning	
Toegang optimaliseren	<ul style="list-style-type: none"> • Kosten communicatie: € 25.000 voor de 5 Bollengemeenten • Optioneel: in het geval van een gezamenlijk digitaal dossier: kosten ICT jeugd/Wmo
• Lokaal maatwerk Lisse	Is € 500.000 gereserveerd voor het (lokale) vernieuwingsprogramma
Partners betrekken	Per gemeente 0,1 FTE aan formatie (4 uur per week in het begin, structureel minder uren)
Betrekken wijken en wijkbewoners	Bewustwordingscampagne/online advertising: € 30.000 (voor de vijf Bollengemeenten)

Voorstellen uitdaging 4 - Een agenda voor en door inwoners	
Oprichting Wmo Adviesraden	€ 5.000 voor de hele regio
Gesprek inwoners	n.v.t.
Bemiddeling	n.v.t.
Data-analyse	Zit reeds in begroting

HOOFDSTUK V

*Dit document is een dynamische agenda
waarbinnen we samen verder veranderen*

Dynamische agenda: blijvend in gesprek met partners

Deze Transformatieagenda is een dynamische agenda. We willen deze met al onze partners voortdurend blijven aanscherpen en bijsturen, in afstemming met de gemeenteraad. Hiervoor blijven we de komende jaren graag steeds met de partners in gesprek. Dit document is dan ook geen kant-en-klaar stappenplan, maar een levend document waarbij we samen verder veranderen.

Daarbij kijken wij als gemeenten, inclusief de ISD Bollenstreek, ook naar onze eigen rol en naar de eigen organisatie. Het uitwerken van deze uitdagingen kan bijvoorbeeld consequenties hebben op het lokale accommodatiebeleid. Dit zal in kaart worden gebracht bij de uitwerking van de diverse acties.

Opgavesturing

Als we echt willen investeren in wat voor inwoners belangrijk is, betekent dit dat de relatie tussen beleid en uitvoering sterker moet worden. De uitvoering gaat meer invloed hebben op beleid, we willen immers aansluiten op wat nodig is. Hierbij gaan we er vanuit dat de uitvoering steeds inspeelt op de vragen en signalen van inwoners.

Ook zullen we vragen breed benaderen dus niet als een vraag op het gebied Wmo, jeugd, sport, cultuur, wonen, etc. We zetten in op de koers die is ingezet in de Duinpan: terug naar de buurt, erkenning van wat er is en er ook zijn als het echt nodig is.

Opdrachtgeverschap

Sinds 2015 is de rol van de gemeente ingrijpend veranderd. We hebben in eerste instantie ingezet op opdrachtgeverschap. Nu is het moment aangebroken na te denken over hoe we in de komende jaren onze rol als opdrachtgever willen invullen. Daarbij kijken we sociaal domein-breed. Daarin zien wij verschillende mogelijkheden die wij in afstemming met onze opdrachtnemers willen verkennen. Bijvoorbeeld financiering op basis van doelgroepen i.p.v. per instelling. Of stoppen met aanbestedingen en kiezen voor overheidsopdrachten.

Sneller schakelen met organisaties

Juist omdat de gemeente dicht op de samenleving zit en weet wat er in de dorpen speelt, kunnen we sneller schakelen met organisaties om te zorgen dat zij de juiste opdracht van ons krijgen. Met onze partners willen we daarom antwoord zoeken op de vraag: hoe sturen wij als gemeente op de uitvoering van de opdracht?

Feedback organiseren

Het sociaal domein ontwikkelt zich in hoog tempo. Onderwijs- en onderzoekinstellingen (bijvoorbeeld hogescholen, universiteiten, NJI, TNO) volgen dit actief. Ook zijn er veel landelijke ontwikkelingen over nieuwe interventies, processen en systemen enz. We willen hier actief bij aansluiten en deelnemen aan pilots.

Terug naar de buurt, lokaal maatwerk

De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek conformeren zich aan de Transformatieagenda zoals die nu voorligt. Uiteraard zal, net als bij het Beleidskader Wmo 2015-2018 en het vorige beleidsplan, de Transformatieagenda een lokale uitwerking nodig hebben. Dat betekent dat een actie met de lokale partners, bijvoorbeeld de welzijnsstichtingen, wordt uitgewerkt. Als een instrument al aanwezig in een gemeente, bijvoorbeeld een lokaal buurtplatform, dan is er geen inspanning meer nodig. Op deze manier beleggen we de uitvoering van de Transformatieagenda zo laag mogelijk en sluiten we zo goed mogelijk aan bij de lokale situaties. Natuurlijk zorgt het lokaal beleggen van acties er ook voor dat we nog beter bij specifieke lokale behoeften kunnen aansluiten en in sommige gevallen nog beter op maat kunnen assisteren.

Hillegom

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de lokale situatie van de gemeente Hillegom.

Lokale dagbesteding

In Hillegom is al enige tijd de Bollenstroom actief als lokale voorziening voor dagbesteding. Indien er meer lokale initiatieven ontstaan in Hillegom dan wil de gemeente deze initiatieven omarmen en waar nodig subsidiëren. De gemeente vindt het namelijk van belang dat gedragen lokale initiatieven worden aangemoedigd.

Lokale prestatieafspraken Stichting Welzijn Hillegom/Lisse

Jaarlijks worden met Stichting Welzijn Hillegom/Lisse de prestatieafspraken vastgelegd. Waar nodig en mogelijk wordt deze Transformatieagenda gebruikt voor het inhoud geven aan deze afspraken.

Buurtgericht werken

In 2016 is gestart met het uitwerken van de ideeën rond buurtgericht werken. De uitkomsten van deze discussie zullen we verwerken in de lokale uitwerking van de Transformatie-agenda.

Bus Welzijn Hillegom

Welzijn Hillegom heeft, aanvullend op het regionaal collectief vervoer, een eigen bus. Deze bus is voor het vervoer van ouderen in en rond Hillegom, de Welzijn Hillegom bus. Deze voorziening zal gecontinueerd worden.

Academie voor Zelfstandigheid

In de gemeente Hillegom en Noordwijk gaan we een pilot uitvoeren voor de Academie voor Zelfstandigheid. In themagerichte bijeenkomsten leren jongeren over financiën, computer, seksualiteit en andere onderwerpen, zodat zij zelfstandig kunnen leven en wonen.

Jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs komen vaak niet aan het werk (door het verdwijnen van de Wet sociale werkvoorziening) of komen na twee tijdelijke contracten thuis te zitten. Deze groep heeft vaak een combinatie van een verstandelijke beperking en psychiatrische aandoeningen. Na de pilot onderzoeken we of dit project ook in de andere gemeenten nut kan hebben.

Sportnota, gezondheidsnota en cultuurnota

In 2016 en 2017 stellen we de aparte Sportnota, gezondheidsnota en cultuurnota vast. We leggen daarin nadrukkelijk de verbinding met deze Transformatieagenda. In deze nota's is concreet opgenomen wat we de komende jaren op deze beleidsterreinen gaan uitvoeren in Hillegom.

Lisse

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de lokale situatie van de gemeente Lisse.

Ontwikkelen buurtgerichte aanpak

Lisse wil een buurtgerichte aanpak uitwerken waarbij meer preventief gewerkt wordt en in een vroeg stadium gesignaleerd wordt. Er zijn, bijvoorbeeld, volgens gezondheidspeilingen van de GGD, meer overbelaste mantelzorgers dan in andere gemeenten. Daarnaast zal het aantal mensen dat te maken heeft met dementie groter worden. Er wordt gekeken naar een buurtaanpak waar meer outreachend wordt gewerkt en waar mensen in een vroeg stadium opgespoord worden en een specifiek aanbod kunnen krijgen. Ontmoeting, activiteiten in de buurt die aansluiten bij de vraag en specifieke ondersteuning kunnen gericht worden georganiseerd. De verwachting is dat vanuit deze aanpak ook een link gelegd kan worden met informele zorg en vrijwilligers-/buurtinitiatieven. Met Welzijn Lisse wordt dit verder uitgewerkt. Gedacht wordt aan een tweejarig project. Voor dit lokale project wordt een projectvoorstel opgesteld, waarin bovenstaande verder uitgewerkt wordt.

Vanuit de gemeente Lisse is hiervoor budget beschikbaar. Er is € 500.000 voor het (lokale) vernieuwingsprogramma gereserveerd. Het project kan hieruit worden gefinancierd.

Prestatie afspraken Welzijn Lisse/Hillegom

De Stichtingen Welzijn Lisse en Welzijn Hillegom zijn op 1 januari 2017 gefuseerd tot één organisatie. In de prestatieafspraken die worden gemaakt wordt uiteraard aangesloten op de beleidslijn zoals in de transformatieagenda is geformuleerd. Er blijft ruimte voor lokale aspecten en/of aanpak.

Participatietraject Wmo adviesraad

De Wmo adviesraad en de Seniorenraad voeren overleg over hun rol als het gaat om advisering op het terrein van de Wmo. De Wmo adviesraad wil meer input vanuit de achterban om tot goede adviezen te komen. Naast reflectie op de rollen van de Wmo adviesraad en Seniorenraad wordt gekeken hoe de Wmo adviesraad (nog) beter de brug kan slaan naar de achterban (cliënten en inwoners). Daartoe zal (gezamenlijk) een voorstel voor een participatietraject opgesteld worden.

Financiën: budget is vanuit gemeente Lisse hiervoor beschikbaar, er is € 500.000 gereserveerd voor het (lokale) vernieuwingsprogramma. Het project kan hieruit worden gefinancierd.

Nota Volksgezondheid

In 2017 stellen we de aparte Nota Volksgezondheid en Sport vast (zoals ook als actie opgenomen in hoofdstuk 3, het vaststellen van de lokale actieagenda). We leggen daarin nadrukkelijk de verbinding met deze Transformatieagenda. In deze nota is concreet opgenomen wat we de komende jaren op Volksgezondheid en Sport gaan uitvoeren in Lisse.

Noordwijk

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de lokale situatie van de gemeente Noordwijk.

Toegang tot Wmo-voorzieningen

De coördinatie van het Lokaal Loket blijft in Noordwijk bij de gemeente.

Inkoopbeleid

In 2015 was er sprake van een 'zachte landing' voor zowel bestaande aanbieders als cliënten. Wij streven er via de ISD naar om meer opdrachten voor lokale zorgaanbieders te krijgen. Kennis van lokale welzijns- en zorgvoorzieningen is een kwaliteitseis.

Lokale Maatwerkparagraaf

In aanvulling op het Wmo beleidsplan wordt het volgende bepaald:

- De Lokale Gehandicaptenparkeerkart in Noordwijk blijft zoals hij is.
- Het Lokaal Loket wordt bememd door mensen met kennis van de sociale kaart van Noordwijk.
- De Klantvoorkeur Hulp bij het huishouden wordt in tenminste 80 % van de gevallen gehonoreerd.
- Welzijnsorganisaties in Noordwijk hebben een zorgcertificaat.
- Welzijnsorganisaties werken met een zelfredzaamheidsmatrix.

Denk aan eisen rond signalering en toeleiding maar ook rond de focus op mogelijkheden, in plaats van beperkingen van burgers. Denk aan eisen van signalering en toeleiding. Maar ook de focus leggen op de mogelijkheden van burgers, in plaats van hun beperkingen.

De Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM) is een instrument waarmee de mate van zelfredzaamheid van cliënten eenvoudig en volledig kan worden beoordeeld. De ZRM concretiseert zelfredzaamheid op de volgende leefgebieden: inkomen, dagbesteding, huisvesting, gezinsrelaties, geestelijke gezondheidszorg, fysieke gezondheid, verslaving, vaardigheden bij activiteiten van het dagelijks leven (ADL), sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie. Per

leefgebied is aangegeven welke feitelijke omstandigheden bij welk niveau van zelfredzaamheid horen.

Het instrument kan worden gebruikt in verschillende fases van de ondersteuning of hulpverlening (intake-, voortgangs-, uitstroombespreking) om een beeld van de zelfredzaamheid op alle levensdomeinen te krijgen. Dit kan eenmalig gebeuren, maar ook periodiek, om inzicht te krijgen in de vooruitgang die is geboekt. Cliënt en hulpverlener lopen samen alle leefgebieden langs.

Preventiebeleid

Bij het preventiebeleid is ook de Beleidsnota Lokaal Volksgezondheid Noordwijk van belang. Deze blijft geldig. Als actiepunt wordt genoemd 'het overwegen van het opzetten van sociale teams'. In Noordwijk is momenteel een model in evaluatie. Kernpunt hiervan is een nauwe samenwerking tussen Kwadraad Maatschappelijk Werk, Cliëntenorganisatie MEE en het Lokaal Loket. Het conceptmodel gaat uit van de methodiek 'Welzijn op recept'. Dit is een methode om mensen met psychosociale klachten vanuit de huisartspraktijk door te verwijzen naar welzijnsactiviteiten zoals bewegen, vrijwilligerswerk, creatieve activiteiten, samen koken en eten. Het doel is dat mensen door deze activiteiten zelf actief hun gezondheid en welzijn verhogen. Het conceptmodel gaat ook uit van een nauwe samenwerking met de wijkverpleegkundigen. Deze krijgen een vrije rol met nadruk op adviserende en signalerende aspecten.

Academie voor Zelfstandigheid

In de gemeente Hillegom en Noordwijk gaan we een pilot uitvoeren voor de Academie voor Zelfstandigheid. In themagerichte bijeenkomsten leren jongeren over financiën, computer, seksualiteit en andere onderwerpen, zodat zij zelfstandig kunnen leven en wonen.

Jongeren van het voortgezet speciaal onderwijs komen vaak niet aan het werk (door het verdwijnen van de Wet sociale werkvoorziening) of komen na twee tijdelijke contracten thuis te zitten. Deze groep heeft vaak een combinatie van een verstandelijke beperking en psychiatrische aandoeningen. Na de pilot onderzoeken we of dit project ook in de andere gemeenten nut kan hebben.

Nota Volksgezondheid

In 2017 stellen we geen aparte Nota Volksgezondheid vast. Deze Transformatieagenda komt daarvoor in de plaats.

Noordwijkerhout

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de lokale situatie van de gemeente Noordwijkerhout.

Verbreiding vrijwilligerswerk

In oktober 2013 is het vrijwilligersservicepunt (VSP) opgestart en ondergebracht bij Topaz Munnekewij. Het VSP zorgt voor een

match tussen de zorgvrager en de vrijwilliger. Het VSP richt zich echter met name op ouderen, zowel aan de vraag- als aan de aanbodkant. Gestreefd wordt naar een verbreding van het huidige vrijwilligerswerk. Daarnaast wordt gekeken hoe (de ondersteuning van) het vrijwilligerswerk verbeterd/doorontwikkeld kan worden binnen de gemeente.

Lokale vervoersvoorziening

Vanuit diverse partijen is de afgelopen jaren de wens geuit om een lokale vervoersvoorziening op te starten (naast de Regiotaxi). Deze voorziening zou primair ingezet kunnen worden voor ouderen om zich te verplaatsen binnen en tussen Noordwijkerhout en De Zilk. Een lokale vervoersvoorziening sluit aan bij de wens van ouderen om op een laagdrempelige manier van deur tot deur te komen (binnen de gemeentegrenzen) en te participeren aan/in de samenleving. Ook zou een lokale vervoersvoorziening een goedkoper alternatief kunnen zijn voor de regiotaxi voor zowel de gebruiker als de gemeente. Daarnaast kan wellicht de bemensing van de bus een mogelijkheid zijn voor de bevordering van het participatieproces van uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of 65-plussers. Naar verwachting wordt in het eerste kwartaal van 2017 een raadsvoorstel aangeboden waarin de lokale vervoersvoorziening wordt geconcretiseerd.

Nota Volksgezondheid

In 2017 stellen we geen aparte Nota Volksgezondheid vast. Deze transformatieagenda komt daarvoor in de plaats.

Teylingen

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de lokale situatie van de gemeente Teylingen.

Sociale Teams Warmond en Voorhout

De pilot met de Sociale Teams in Warmond en Voorhout worden verder gecontinueerd. In de pilots participeren medewerkers vanuit de ISD, Kwadraad, Welzijn Teylingen (mantelzorgconsulenten), MEE en wijkverpleegkundigen. Het sociaal team heeft een preventieve doelstelling: preventie- en (vroegtijdige) signalering van problemen en een duidelijke, integrale toegang voor vragen op het gebied van zorg en welzijn. Het stellen van Wmo-indicaties wordt niet in het sociale team gedaan maar door de ISD.

De pilot loopt tot en met april 2017. In oktober/november 2016 vindt een tussentijdse evaluatie plaats en aan het einde van de looptijd vindt een definitieve evaluatie plaats.

Lokale prestatieafspraken Welzijn Teylingen

Jaarlijks worden met Welzijn Teylingen de prestatieafspraken vastgelegd. Waar nodig en mogelijk wordt deze Transformatieagenda gebruikt voor het vormgeven van deze afspraken.

Onderzoek besteding WMO-gelden

Zoals eerder beschreven worden de Wmo uitgaven 2015 momenteel lokaal onderzocht (vooral op het onderdeel begeleiding). De conclusies van dit onderzoek zullen we delen in de hele regio. Afhankelijk van de conclusies zullen we uiteraard ook beleidsvoorstellen ontwikkelen.

Moties

De gemeenteraad van Teylingen heeft diverse moties aangenomen over de Wmo of die een relatie hebben met de Wmo. Het gaat om de volgende moties:

Deze moties zullen uiteraard lokaal worden uitgewerkt en opgepakt. Waar nodig en mogelijk worden de conclusies gedeeld in de regio.

Gezamenlijk aanbesteden WMO en Jeugd	De raad heeft het college opgeroepen om in 2019 WMO en Jeugd gezamenlijk aan te besteden. En zo continuïteit van zorg en flexibiliteit en integrale concepten van Jeugd en Wmo en andere gemeentelijke taken te bieden.
Minimaal sociaal zorgniveau	Het college is opgeroepen om voor 1 juli 2017 een gesprek te organiseren over onderwerpen uit de burgerpeiling voor professionals, fracties en cliënten met als doel de zorgbehoefte in kaart te brengen. En voorafgaand aan deze bijeenkomst de sociale kaart te actualiseren, te toetsen en afspraken te maken over het actualiseren van deze kaart.
Kindwelzijn, relatieondersteuning en echtscheidingspreventie	Het college is opgeroepen om de omvang van de kosten van echtscheidingen en relatiebreuken in kaart te brengen, de (maatschappelijke) gevolgen daarvan, de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar regierol om prenatale voorlichting aan ouders en op welke wijze de gemeente investeert in de zorgplicht als het gaat om kinderen die veilig thuis opgroeien. En tevens ideeën te presenteren voor het gemeentelijk preventiebeleid als het gaat om ouderschap na scheiding.

BIJLAGEN

De bijlagen vormen de statistische onderbouwing van keuzes in de transformatieagenda en geven inzicht in wat is en is gedaan”

Bijlagen

Nota Volksgezondheid

In 2017 stellen we de aparte Nota Volksgezondheid vast (zoals ook als actie opgenomen in hoofdstuk 3, het vaststellen van de lokale actieagenda). We leggen daarin nadrukkelijk de verbinding met deze Transformatieagenda. In deze nota is concreet opgenomen wat we de komende jaren op Volksgezondheid gaan uitvoeren in Teylingen.

Bijlage 1:

Tabel : Huidige speerpunten en doelgroepen in het lokaal gezondheidsbeleid

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen
Speerpunten	Overgewicht Roken Alcoholgebruik Depressie Diabetes Bewegen	Alcoholgebruik Gezonde leefstijl (voeding en bewegen) Depressie	Alcohol-gebruik Bewegen Depressie Eenzaamheid	Alcoholgebruik Bewegen Eenzaamheid Depressie Gewasbescherming	Roken Alcoholgebruik
Doelgroepen	Kinderen Jongeren Kwetsbare ouderen Allochtonen Mensen met een lage ses ¹	Kinderen Jongeren Kwetsbare ouderen Mensen met een beperking Mensen met een lage ses	Jongeren Ouderen Mensen met een lage ses	Kinderen Jongeren Kwetsbare ouderen Mensen met een lage ses	Jongeren

Bijlage 2: Statistische gegevens gezondheid

Uit de Gebiedsprofilen van de GGD HM (januari 2016) komen de volgende cijfers naar voren.

Tabel 1: Factsheet jongeren 11-18 jaar

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen	Regio HM
Goede ervaren gezondheid	Elsbroek/Arnoud 86% Oosteinde/Meer en Dorp 83%	Lisse 88% Poelpolder 85%	Binnen 87% Aan Zee 85%	84%	Sassen 86% Voorh 87% Warm 90%	86%
Verminderde psychische gezondheid	E/A 10% Oosteinde/Meer en Dorp 11%	Lisse 11% Poelpolder 8%	Binnen 11% Aan Zee 13%	9%	Sassen 9% Voorh 7% Warm 10%	9%
Meer dan 2 langdurige aandoeningen	E/A 11% Oosteinde/Meer en Dorp 12%	Lisse 11% Poelpolder 11%	Binnen 11% Aan Zee 12%	10%	Sassen 9% Voorh 11% Warm 14%	11%
Sterk belemmerd door aandoening	E/A 7% Oosteinde/Meer en Dorp 10%	Lisse 7% Poelpolder 7%	Binnen 6% Aan Zee 9%	5%	Sassen 5% Voorh 6% Warm 8%	6%
Hoog risico psychosociale problemen	E/A 5% Oosteinde/Meer en Dorp 5%	Lisse 3% Poelpolder 4%	Binnen 6% Aan Zee 6%	6%	Sassen 4% Voorh 5% Warm 8%	6%
Wordt gepest	E/A 26% Oosteinde/Meer en Dorp 24%	Lisse 23% Poelpolder 22%	Binnen 20% Aan Zee 22%	21%	Sassen 20% Voorh 20% Warm 23%	22%
Rookt dagelijks	E/A 4% Oosteinde/Meer en Dorp 5%	Lisse 2% Poelpolder 5%	Binnen 5% Aan Zee 3%	4%	Sassen 6% Voorh 4% Warm 7%	5%

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijker- hout	Teylingen	Regio HM
Binge drinken	E/A 21% Oosteinde/Meer en Dorp 19%	Lisse 23% Poelpolder 29%	Binnen 27% Aan Zee 19%	23%	Sassen 28% Voorh 21% Warm 27%	22%
Softdrugs	E/A 11% Oosteinde/Meer en Dorp 8%	Lisse 8% Poelpolder 10%	Binnen 7% Aan Zee 10%	7%	Sassen 9% Voorh 9% Warm 15%	9%
Harddrugs	E/A 3% Oosteinde/Meer en Dorp 2%	Lisse 2% Poelpolder 3%	Binnen 1% Aan Zee 2%	2%	Sassen 1% Voorh 2% Warm 5%	2%
Voldoende beweging	E/A 17% Oosteinde/Meer en Dorp 17%	Lisse 12% Poelpolder 15%	Binnen 20% Aan Zee 15%	21%	Sassen 15% Voorh 20% Warm 20%	17%
Overgewicht 2-14 jaar	E/A 10% Oosteinde/Meer en Dorp 11%	Lisse 7% Poelpolder 8%	Binnen 9% Aan Zee 9%	9%	Sassen 8% Voorh 8% Warm 8%	11%

Tabel 2: Factsheet volwassenen 19 jaar en ouder

	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen	Regio HM
Goede ervaren gezondheid	Elsbroek/Arnoud 79% Oosteinde/Meer en Dorp 76%	Lisse 77% Poelpolder 80%	Binnen 78% Aan Zee 78%	77%	Sassen 82% Voorh 87% Warm 79%	80%
Verminderde psychische gezondheid	Elsbroek/Arnoud 36% Oosteinde/Meer en Dorp 39%	Lisse 35% Poelpolder 35%	Binnen 35% Aan Zee 31%	36%	Sassen 36% Voorh 37% Warm 34%	36%
Meer dan 2 langdurige aandoeningen	Elsbroek/Arnoud 30% Oosteinde/Meer en Dorp 34%	Lisse 34% Poelpolder 29%	Binnen 29% Aan Zee 38%	28%	Sassen 29% Voorh 29% Warm 30%	29%
Sterk belemmerd door aandoening	Elsbroek/Arnoud 7% Oosteinde/Meer en Dorp 10%	Lisse 8% Poelpolder 8%	Binnen 8% Aan Zee 11%	8%	Sassen 8% Voorh 6% Warm 5%	7%
Hoog risico angst/depressie	Elsbroek/Arnoud 7% Oosteinde/Meer en Dorp 5%	Lisse 2% Poelpolder 4%	Binnen 2% Aan Zee 4%	7%	Sassen 3% Voorh 3% Warm 4%	4%
Ernstig eenzaam	Elsbroek/Arnoud 6% Oosteinde/Meer en Dorp 9%	Lisse 8% Poelpolder 6%	Binnen 8% Aan Zee 9%	9%	Sassen 8% Voorh 7% Warm 6%	7%
Mantelzorger	Elsbroek/Arnoud 11% Oosteinde/Meer en Dorp 13%	Lisse 11% Poelpolder 10%	Binnen 11% Aan Zee 16%	11%	Sassen 10% Voorh 12% Warm 9%	12%
Ernstig overgewicht	Elsbroek/Arnoud 8% Oosteinde/Meer en Dorp 10%	Lisse 12% Poelpolder 13%	Binnen 9% Aan Zee 16%	11%	Sassen 12% Voorh 10% Warm 10%	12%
Rookt	Elsbroek/Arnoud 25% Oosteinde/Meer en Dorp 21%	Lisse 16% Poelpolder 25%	Binnen 23% Aan Zee 30%	19%	Sassen 19% Voorh 21% Warm 25%	22%
Overmatige drinker	Elsbroek/Arnoud 11% Oosteinde/Meer en Dorp 16%	Lisse 6% Poelpolder 7%	Binnen 15% Aan Zee 16%	13%	Sassen 11% Voorh 9% Warm 16%	9%
Zware drinker	Elsbroek/Arnoud 13% Oosteinde/Meer en Dorp 14%	Lisse 8% Poelpolder 12%	Binnen 19% Aan Zee 15%	17%	Sassen 14% Voorh 11% Warm 20%	11%
Voldoende beweging	Elsbroek/Arnoud 74% Oosteinde/Meer en Dorp 65%	Lisse 64% Poelpolder 52%	Binnen 78% Aan Zee 69%	69%	Sassen 15% Voorh 64% Warm 77%	68%
Overgewicht	Elsbroek/Arnoud 49% Oosteinde/Meer en Dorp 49%	Lisse 44% Poelpolder 51%	Binnen 46% Aan Zee 47%	50%	Sassen 48% Voorh 44% Warm 47%	48%

Bijlage 3: Huidige algemene voorzieningen

Aanwezigheid van algemene voorzieningen (ondersteund door gemeenten of volledig draait op vrijwilligers)	Hillegom	Lisse	
Praktische dienstverlening			
Klussendienst	WH	SWL	
Boodschappenhulp	Ja	SWL	
Maaltijden thuis	Ja	SWL	
Maaltijd op locatie	HOZO	Krantcafé	
Repair Cafe	WH	Ja	
Verplaatsen en mobiliteit			
Rolstoel/ scootmobielpool	nee	Nee	
Dienstenbus	WH	Seniorenbus	
Vervoer door vrijwilligers (1 op 1)		SWL begeleiding van en naar ziekenhuis	
Dagbesteding			
Educatieve/recreatieve activiteiten	Ja	1.SWL stukkie fietsen 2.Paraplu 5. Collectieve voorziening Woonzorgcentrum Rustoord	
Inloopfunctie	Pluspunt (WH) Soos (parkwijk) Repaircafé	Poelhuys (krantencafe), Koffiehoek (Beukenhof) Salvatori (Buurthuis) Repaircafé	
Individuele begeleiding			
Mantelzorgondersteuning	SWH	SWH	
Individuele ondersteuning	Ouderenadviseurs (WH)	Humanitas (home-start) ouderenadviseur Algemeen (SWL)	
Gericht op het opbouwen sociaal netwerk	Hartekamp	SWL	
Vrijwillige ondersteuning	SWH	SVL (onderdeel SWH) Kopje suiker	
Clientondersteuning		Ouderenadviseurs	
Administratie/ Schuldhulpverlening Schuldhulpverlening wordt ook door de ISD Bollenstreek inmiddels uitgevoerd		SWL	
Overig			
Integrale samenwerkingsvorm	LLH Zorgnetwerk	LLL Zorgnetwerk Adviesnetwerk	
Koppelen vraag en aanbod vrijwilligerswerk	Vacaturebank SWH Voorelkaar.nl	Vacaturebank SVL Kopje Suiker	

15 In deze tabel zijn alleen de organisaties opgenomen die zich in ieder geval ook richten op de kwetsbare burger en ondersteund worden vanuit de gemeente. Het gehele aanbod in de Bollenstreek is groter, denk aan de vrijwilligers die actief zijn bij kerken, sportverenigingen, bibliotheken of het commerciële aanbod van voorzieningen. In de meest rechter kolom staan de organisaties die voor de hele Bollenstreek actief zijn. De lokale organisaties zijn terug te vinden per gemeente.

	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Regionaal
	WT	ja (ouderen)	Vrijwilligersservicepunt Munnekewij Puyckendam	Present
	WT	ja	Vrijwilligersservicepunt Munnekewij	
	nee	Maaltijdsdienst senioren Noordwijk ??		
	nee	ja	Topaz Munnekewij KBO Noordwijkerhout KBO de Zilk	
	WT	nee	Werkwinkel de 2e Kans (De Zilk)	
	ja	ja	Nee	
	nee	nee	Nee	
	WT	nee	Vrijwilligersservicepunt Topaz Munne- kewij Stichting Het Raamwerk GGZ Duin- en Bollenstreek	
	WT	Steunpunt gehandicapten	Topaz Munnekewij Zonnebloem (afd. NWH en De Zilk) Rode Kruis KBO De Zilk Oude en Jong Actief X-OUT	Zevensprong Zonnebloem Creatief atelier GGZ Duin- en Bollenstreek (rivierduinen, gevestigd in Lisse)
	Buurtkamers, inloophuis, Repaircafé (WT)	Project Reuring	1.Topaz Munnekewij 2.Werkwinkel de 2e Kans (De Zilk) 3. DAC Noordwijkerhout (GGZ Duin- en Bollenstreek)	Alzheimercafés (gevestigd in Hillegom en Teylingen) Creatief atelier (gevestigd Lisse) OGGZ Inloophuis Noordwijkerhout
	WT	St. Mantelzorgondersteuning	1. Wmo adviescentrum 2. Topaz Munnekewij 4. Buurtzorg 4. Casemanagement GGZ	Mantelzorgconsulent MEE Autisme café Leiden Alzheimercafés
	WT,	1.Humanitas (Home Start) Marente (OB), Kwadraad (gezinscoach), Het Raamwerk, s Heerenloo	1. Humanitas (home-Start) 2. Ouderenadviseurs (ouderenbonden) 3. Talentcoaching X-OUT)	Het Raamwerk (steunpunt) Algemeen maatschappelijk werk (Kwadraad) MEE
	WT	WSN	1.Humanitas (samen optrekken)	Rivierduinen ActiVite Vriendendienst Duin-en Bollenstreek (gevestigd in Noordwijkerhout) Zonnebloem
	WT		1. Voedselbank 2. Vrijwilligersservicepunt Topaz Munnekewij 3. ouderenbonden	Stichting Present
	Ouderenadviseurs WT	WSN	Thuisbegeleiding Marente	MEE AMW
	WT		Vrijwilligers ouderenbonden	Humanitas
	LLT zorgnetwerk	Zorgnetwerk Gaat starten met een sociaal wijkteam	1. Wmo Adviescentrum 2. Zorgnetwerk	
	Vacaturebank WT	Vacaturebank	Vrijwilligersvacaturebank (verenigingen en maatschappelijke organisaties) Vrijwilligersservicepunt Topaz Munne- kewij	

Bijlage 4 – Cijfers mantelzorgers regio

Gemeente	Mantelzorger (%) GGD HM Gezondheidspeiling 2012		Mantelzorger (aantal)		Aandeel bevolking (2016)	
	19-64 jaar	65+	19-64 jaar	65+	20-65 jaar	65+
Hillegom	12%	9%	1.468	385	12.230	4.283
Lisse	14%	7%	1.804	328	12.888	4.681
Noordwijk	13%	9%	1.967	480	15.132	5.336
Noordwijkerhout	11%	10%	1.018	326	9.253	3.257
Teylingen	11%	11%	2.270	726	20.635	6.604

Bijlage 5 – Aangevraagd en verstrekte mantelzorgcomplimenten

Gemeente	Aangevraagde complimenten/pas in 2015	Verstrekte complimenten/pas in 2015	Aangevraagde complimenten/pas in 2016 (tot juni)	Toegekende complimenten/pas in 2016 (tot juni)
Hillegom	144	110	Gegevens pas na 4 augustus bekend	Gegevens pas na 4 augustus bekend
Lisse	128	90	100	80
Noordwijk	518	514	Aanvraagperiode start in september 2016	
Noordwijkerhout	178	161	123	74
Teylingen	168	135		

Gemeente	Aantal verstrekte mantelzorgcomplimenten door de SVB	
	2012	2013
Hillegom	348	370
Lisse	393	388
Noordwijkerhout	268	292
Teylingen	528	519

Bijlage 6 – Schematische weergave van de (weg naar) hulp en ondersteuning Wmo

Soort/functie inzet	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Noordwijkerhout	Teylingen
Preventieve inzet	Welzijn Hillegom, MEE, Kwadraad	Welzijn Lisse, MEE, Kwadraad	Welzijn Senioren Noordwijk, MEE, Kwadraad	MEE, Kwadraad	Welzijn Teylingen, MEE, Kwadraad
Signalering en preventie (signaleren dat er iets aan de hand is en met samenwerkende partijen oppakken)	Lokaal loket? Politie (signalering)	Lisse wil buurtteam(s) opstarten (=nieuw beleid, 2 jarig project) Politie (signalering)	Sociaal Wijkteam Politie (signalering)	Wmo adviescentrum? Politie (signalering)	Voorhout en Warmond: sociaal team Politie (signalering)
Signalen opdoen als beleidsinput	Lokaal loket	Coördinator lokaal loket	Coördinator lokaal loket/sociaal wijkteam		Sociaal team Voorhout en Warmond
Informatie en advies over wonen, zorg, welzijn	Lokaal loket (gemeenteambtenaren)	Lokaal loket (diverse organisaties draaien loketdiensten)	Lokaal loket (ISD, Kwadraad en MEE)	Wmo adviescentrum	Zorgloket (ISD)
indicatie maatwerkvoorziening	ISD	ISD	ISD	ISD	ISD
Zorg en overlast (o.a. zorgmijders), multiproblematiek	Zorgnetwerk	Zorgnetwerk	Zorgnetwerk	Zorgnetwerk	Zorgnetwerk
Bemoeizorg	FACT (GGZ, geen gemeentelijke inzet) Meldpunt Zorg en overlast GGD	FACT (GGZ, geen gemeentelijke inzet) Meldpunt Zorg en overlast GGD	FACT (GGZ, geen gemeentelijke inzet) Meldpunt Zorg en overlast GGD	FACT (GGZ, geen gemeentelijke inzet) Meldpunt Zorg en overlast GGD	FACT (GGZ, geen gemeentelijke inzet) Meldpunt Zorg en overlast GGD

Bijlage 7 – Peiling mei 2016 over de WMO toegang in de bollen 5

Via Facebook is een peiling gehouden onder inwoners van de Bollen5-gemeenten over de Wmo, 87 inwoners hebben meegewerkt aan de peiling, onderstaand de vragen en resultaten rond de vragen die de toegang betreffen.

Bent u bij het zoeken naar hulp en ondersteuning ooit geholpen door een organisatie? (NB: het gaat hier niet om de organisatie die uiteindelijk de hulp heeft aangeboden, maar om de organisatie die u de weg kon wijzen waar u moest zijn voor hulp.)

Hierin geeft 25,62% aan dat zij geholpen zijn door een welzijnsinstelling, 17,95% door maatschappelijk werk en 10,26% door instellingen voor mensen met een beperking, 46,16% geeft aan dat zij door een andere organisatie of instelling geholpen zijn. Daarbij wordt de ISD en de huisarts meerdere malen genoemd. Een hoog aantal van de ondervraagden, namelijk 48 van de 87, heeft deze vraag overgeslagen.

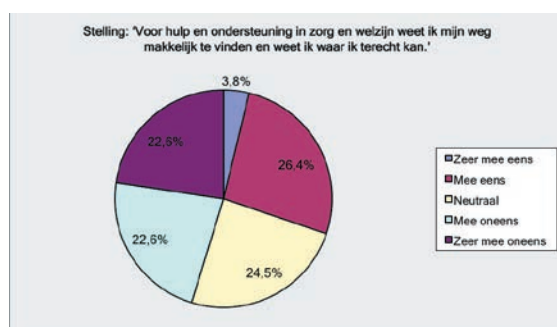
Bovenstaande geeft weer dat veel van de ondervraagden aangeven dat zij hun door een andere organisatie of instelling geholpen zijn. Opvallend is dat een groot deel van de ondervraagden deze vraag niet beantwoordt heeft. Het kan zijn dat inwoners geen hulp of ondersteuning nodig hadden of dat de organisatie of instelling waar zij hun vraag stelde hen niet verder kon helpen.

Als u hulp nodig zou hebben, waar zou u uw vraag dan stellen?

De meeste ondervraagden (45,28%) geven aan dat hun hulpvraag bij de huisarts stellen. Daarbij geeft 39,62% van de ondervraagden aan dat zij de vraag bij het zorgloket of lokaal loket (de gemeente) stellen. Van de resterende ondervraagden stelt 11,32% een vraag bij welzijnsorganisaties, 5,66% van de ondervraagden doet dat bij MEE en 5,66% van de ondervraagden doet dat bij maatschappelijk werk. Slechts 1,89% van de ondervraagden stelt een vraag bij het sociaal team, 18,89% van de ondervraagden geeft aan dat zij hun vraag elders stelt.

Bovenstaande laat o.a. zien dat het van belang is een goede verbinding vanuit het loket/sociaal (wijk) team met de huisarts tot stand te brengen. Voor veel inwoners is de huisarts de eerste met wie zij contact zoeken als zij hulp nodig hebben. Het sociaal team is in Hillegom voor inwoners niet een gehanteerde term, inwoners melden zich daar bij het Lokaal Loket. In Teylingen zijn de pilots sociaal team in mei van start gegaan, het is dus logisch dat bij de peiling in mei inwoners nog niet aangeven dat zij hun vraag bij het sociaal team stellen. Uit het evaluatieonderzoek van de pilot Sociaal Wijkteam Noordwijk aan Zee blijkt dat investeren in de bekendheid van het team een van de aanbevelingen is.

Stelling: 'Voor hulp en ondersteuning in zorg en welzijn weet ik mijn weg makkelijk te vinden en weet ik waar ik terecht kan.'

45,2% van de ondervraagden geeft aan dat zij de hulp en ondersteuning in zorg en welzijn onvoldoende kunnen vinden. Daarbij geeft 30,19% van de ondervraagden aan dat de weg naar hulp en ondersteuning in zorg en welzijn makkelijk te vinden is. 24,53% van de ondervraagden heeft hier geen mening over.

Bovenstaande laat zien dat het voor bijna de helft van de ondervraagden moeilijk is om hun weg te vinden naar de zorg en welzijn en de informatie hierover nog flink verbeterd kan worden.

Als ik mijn hulpvraag wil stellen dan

De ondervraagden konden bij deze vraag aan geven wat zij belangrijk vonden in het stellen van een hulpvraag. Hierbij gaf 43,30% aan dat het hen niet uit maakt hoe zij geholpen worden maar het belangrijk vinden dat zij niet steeds opnieuw hun verhaal hoeven te vertellen. 20,75% van de ondervraagden geeft aan dat zij hun vraag het liefste uit een gebouw (centraal loket) stellen, 20,75% van de ondervraagden geeft aan dat zij het liefste keuze hebben in meerdere plekken waar zij een vraag kunnen stellen. 7,55% geeft aan dat zij het liefste een vraag stellen via het internet, 7,55% geeft aan dat zij dit het liefste telefonisch doet.

Bovenstaande laat zien dat het belangrijk is dat organisaties informatie met elkaar kunnen en mogen delen zodat de cliënt zodat de cliënt een warme overdracht voelt tussen de organisaties.

Stel dat u in de toekomst hulp nodig zou hebben, waaraan heeft u dan het meeste behoefte?

Het merendeel, 45,28% van de ondervraagden geeft aan dat zij het meest behoefte heeft aan goede voorlichting, zodat zij weten welke voorzieningen er zijn. Daarbij geeft 37,24 van de ondervraagden aan dat zij goede informatie wenst te ontvangen zodat zij weten waar zij hun hulpvraag kunnen stellen. De resterende 16,98% van de ondervraagden geeft aan dat zij ergens anders behoefte aan hebben, hierbij geven mensen aan dat zij zowel goede voorlichting als goede informatie wensen. Een enkeling geeft aan dat communicatie belangrijk is maar ook hulp in de buurt van hun woonomgeving.

Bovenstaande laat zien dat de gemeente vooral dient te focussen op goede voorlichting. Hierbij is het ook wenselijk dat inwoners makkelijk informatie kunnen krijgen bij de organisaties of instellingen waar zij het hun vraag stellen. Daarbij ligt er ook een uitdaging dat deze organisaties goed geïnformeerd zijn over het zorgaanbod.

Bijlage 8 – Brijder verslavingszorg

Het werkgebied van Brijder is breed en reikt van Voorschoten tot Hillegom, Brijder is binnen de Bollen 5 (Teylingen, Hillegom, Lisse, Noordwijk en Noordwijkerhout) actief. Binnen het werkgebied zijn drie preventiedeskundigen werkzaam. Deze preventiedeskundigen zijn ook ter consultatie beschikbaar voor professionals in het veld.

Brijder verzorgt trainingen en voorlichting aan jongeren, hulp/dienstverleners en verwanten (ouders/verzorgers, broers, zussen, familie, vrienden en bekenden van verslaafden). De voorlichting/trainingen gaan over middelen, de soorten, de effecten, kenmerken, gevolgen van gebruik, signalen hoe je gebruikers van drugs kan herkennen, hoe je om kunt gaan met iemand die drugs gebruikt, e.d. De preventiedeskundigen voeren ook individuele gesprekken met gebruikers en/of familie bij jongeren tot 23 jaar.

Aanmeldingsprocedure

Volwassenen kunnen zich aanmelden bij het Centraal aanmeldingsteam (CAT).

Wanneer iemand zich aan wil melden, is er een brief nodig van de huisarts of verwijzende partij. De aanmelder heeft voor behandeling naast de brief van de huisarts of verwijzer (bijvoorbeeld sociaal- wijk- team) een kopie van zijn/haar legitimatie en zorgverzekering nodig.

Planning trainingen:

De jaarplanning met trainingen en bijeenkomsten wordt door Brijder ook gedeeld met het CJG.

Onlangs heeft Brijder nog een training verzorgd aan medewerkers van de politie Teylingen en de BOA's.

In september start de training: Help, mijn kind kan niet zonder! Deze training is voor ouders en opvoeders van kinderen van 12 t/m 23 jaar die problematisch alcohol drinken of te veel drugs gebruiken, overmatig gamen of gokken.

Bijlage 9 – Planning

De Transformatieagenda heeft een looptijd van twee jaar (2017 en 2018). De definitieve planning van de verschillende acties in deze Transformatieagenda stellen we na de inspraakperiode op. In de inspraakperiode willen we met onze partners de planning, en ook taakverdeling, afstemmen. In de definitieve versie zullen we de planning opnemen.

Bijlage 10 – Communicatie

Om de nieuwe taken die naar gemeenten zijn overgeheveld communicatief te ondersteunen, zijn de Bollen5-gemeenten in 2014 gestart met de campagne Verander samen. Onder de slogan 'Gelukkig hebben we elkaar' is aandacht besteed aan de thema's eigen kracht en zelfredzaamheid. De campagne toonde inspirerende voorbeelden van inwoners die iets voor een ander betekenen. Aan de hand van deze voorbeelden werd verteld wat de veranderingen in de zorg voor inwoners inhouden.

Slotstuk van de campagne was de Inspiratiemarkt. Tijdens deze markt werden bewonersinitiatieven gepresenteerd en werd op een leuke manier aandacht gevraagd voor meer zelfredzaamheid. Wmo-adviesraden, bewoners en cliënten hebben aangegeven dat live contact ook onderdeel moet zijn van een campagne.

Hoe is de campagne Eigen kracht opgebouwd?

Inwoners bepalen zelf waar, hoe en wanneer ze informatie tot zich nemen. Ze doen aan selfservice en halen via verschillende kanalen informatie binnen: internet, mobiele telefoon, een uiting in een magazine, een reclamebord, etc.

Om die reden kiezen we voor een crossmediale aanpak. We verspreiden dezelfde boodschap via diverse kanalen. Zo bereiken we een deel van de doelgroep online en een ander deel offline. Welk kanaal men ook kiest, de boodschap is hetzelfde.

Deze crossmediale campagne bestaat uit 3 fasen:

Fase I: Awareness-fase (vanaf zomer 2016)

In de eerste fase willen we de kennis over bestaande initiatieven vergroten. We willen inwoners bewust maken van de mogelijkheden en de ingangen om zelf initiatief te nemen. Dat doen we via onze Facebookpagina Bollenstreek met Elkaar, de inzet van lokale media en onze aanwezigheid op lokale evenementen middels een rijdende keet (informatiepunt). We laten inspirerende voorbeelden zien en geven informatie over hoe inwoners zelf actief kunnen worden. Daarnaast willen we de dialoog met de inwoner voeren.

Fase II: Engagement-fase (vanaf 3^e kwartaal 2016)

In deze fase wordt de onderlinge betrokkenheid vergroot, door middel van online community building (bijvoorbeeld via het digitale buurtplatform en de eerder genoemde Facebookpagina) en het organiseren van ontmoetingen tussen inwoners. Daarnaast zullen er lokale evenementen georganiseerd worden waar inwoners elkaar ook ontmoeten. De wijkregisseur/ buurtregisseur/ buurtopbouwwerker helpt inwoners om ideeën concreet te maken en brengt ze in contact met de juiste partijen op het gebied van faciliteiten of financiering.

Fase III: Activatie-fase (eerste helft 2017)

In fase 3 willen we deze opgebouwde community activeren om de initiatieven van de inwoners in beeld te brengen op een regionaal evenement: de Inspiratiemarkt Bollenstreek 2017. De Inspiratiemarkt Bollenstreek wordt een markt waar initiatiefrijke inwoners en maatschappelijke organisaties kunnen netwerken en inspiratie op kunnen doen.

De hoofdstukken van de Transformatieagenda en de daartoe behorende onderdelen zullen tijdens deze fase ingezet worden.

Onderwerpen Transformatieagenda

De campagne Eigen kracht vormt een antwoord op de communicatievoorstellen die op de Transformatieagenda naar voren zijn gekomen. Voor de Eigen Krachtcampagne hebben de gemeenten voor twee jaar € 33.000 beschikbaar gesteld. De exacte kosten voor de communicatie op de deelvoorstellen zullen we in de komende projectvoorstellen meenemen.

